

Stichting
Dow
Pensioenfonds

Verslag over het boekjaar
1-1-2020 t/m 31-12-2020

FOTO: DOW FOTOCLUB

Gevestigd te Terneuzen
Opgericht bij Akte d.d. 30 december 1970
(49e jaarverslag)

Stichting Dow Pensioenfonds
Postbus 48, 4530 AA Terneuzen
info@dowpensioen.nl
www.dowpensioen.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41110290

Inhoud

	Pagina
Voorwoord	5
Kerncijfers	7
Organisatie pensioenfonds	9
Verslag van het bestuur	
Het pensioenfonds	19
Financiële positie van Stichting Dow Pensioenfonds	23
Pensioenregeling 2020	26
Communicatie	28
Beleggingen	29
Uitvoeringskosten	32
Risicomanagement	39
COVID-19	46
Vooruitblik 2021	47
Verslag van de raad van toezicht	
Rapport raad van toezicht 2020	49
Reactie van het bestuur	53
Verslag van het verantwoordingsorgaan	
Verslag verantwoordingsorgaan over 2020	55
Reactie van het bestuur	59
Jaarrekening	
Balans per 31 december	62
Staat van baten en lasten	64
Kasstroomoverzicht	66
Waarderingsgrondslagen	67
Grondslagen voor balanswaardering	68
Grondslagen voor bepaling van het resultaat	70
Gebeurtenissen na balansdatum	73
Toelichting op de balans per 31 december	74
Toelichting op de staat van baten en lasten	81
Risicoparaagraaf	86
Overige gegevens	
Bepalingen omtrent de resultaatbestemming	91
Actuariële verklaring	92
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	94

Alle bedragen in het jaarverslag moeten in duizenden euro gelezen worden (tenzij anders vermeld).

FOTO: DOW FOTOCLUB

Voorwoord

Bijzonder, spannend en uitdagend

Ik vertel u niets nieuws als ik zeg dat 2020 een bijzonder jaar was. Misschien wel het meest bijzondere jaar dat we tot nu toe hebben meegemaakt. COVID-19 zette onze wereld van de ene op de andere dag op z'n kop. In ons vorige jaarverslag hadden we het al over een 'rigoureuze wending'. Met recht.

Snel gereageerd op nieuwe situatie

Het was voor Stichting Dow Pensioenfonds ('het pensioenfonds') gelijk de ultieme testcase: hoe reageren wij op een extreme situatie die we niet eerder meemaakten? Gelukkig heel alert! Het pensioenbureau en de andere organen schakelden ogenschijnlijk moeiteloos over op een nieuwe manier van werken. Iedereen vanuit eigen huis, met zijn/haar eigen pc of laptop. En met WebEx als vervanger van fysieke ontmoetingen in een vergaderruimte op kantoor. Dat ging allemaal prima.

We deden er alles aan om ervoor te zorgen dat u als deelnemer zo min mogelijk last had van onze nieuwe manier van werken. En ik geloof dat ik wel mag zeggen dat u inderdaad weinig heeft gemerkt van deze overgang.

Beleggingen deden het weer goed

Vorig jaar vertelde ik u op deze plek dat de pandemie ons dankzij het verlaagde beleggingsrisico financieel niet zo leek te raken. Dat vermoeden is inderdaad uitgekomen. De dekkingsgraad van het pensioenfonds begon na een daling in de eerste maanden van 2020 zelfs flink te stijgen. We eindigden het jaar met een iets hogere dekkingsgraad: 116,7% eind 2020 tegenover 116,3% 12 maanden daarvoor.

Dat was voor een belangrijk deel te danken aan ons – weinig risicovolle – beleggingsbeleid. Want ondanks het sterk afgenomen beleggingsrisico, wisten onze aandelen en obligaties weer een positief rendement te behalen: 8,83% op onze totale portefeuille.

Ons beleggingsbeleid is zoals gezegd niet heel erg risicovol. Logisch, want we zijn een krimpend pensioenfonds. Er komen geen nieuwe deelnemers bij, het aantal deelnemers wordt elk jaar alleen maar minder. In 2020 liep het aantal actieve deelnemers met 80 terug van 1.391 naar 1.311. Het aantal gewezen deelnemers daalde van 1.052 naar 1.029. Het aantal pensioengerechtigden steeg van 2.794 naar 2.842.

Voorbereid op gevolgen pensioenakkoord

Ook als klein, krimpend pensioenfonds moeten wij natuurlijk alle ontwikkelingen goed in de gaten houden. Bijvoorbeeld als het gaat over het pensioenakkoord. Als het over het pensioenakkoord gaat, zijn in eerste instantie de sociale partners aan zet; het pensioenfonds volgt en ondersteunt waar mogelijk en nodig. Dat wil niet zeggen dat wij achterover leunen, want we willen goed voorbereid zijn.

Zo waren er speciale trainingssessies voor het bestuur en verantwoordingsorgaan, zodat iedereen weer helemaal up-to-date is. Verder richtten we in 2020 een speciale commissie op die onderzoekt wat de gevolgen van het akkoord zijn voor het pensioenfonds. Niet makkelijk, want er zijn meerdere scenario's denkbaar. En elk scenario leidt tot andere gevolgen, en heeft dus andere maatregelen nodig. Al met al investeren wij hier veel tijd in.

Altijd zoeken naar verbeteringen

We kijken altijd naar ons eigen functioneren. Het is daarbij van belang om in gesprek te blijven met het verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht om van elkaar te leren. Goed communiceren is belangrijk. Daar springen we op in, onder andere door onze website te moderniseren. Want dat blijft toch ons belangrijkste communicatiemiddel.

Mijn eerste jaar als voorzitter was bijzonder, spannend en uitdagend. Het is april wanneer ik dit voorwoord schrijf, en mijn voorzichtige conclusie is: 2021 verschilt niet heel veel van vorig jaar. Gelukkig is er inmiddels een vaccin tegen COVID-19, dat gestaag in de armen van inwoners van Nederland en de rest van de wereld verdwijnt. Maar het virus is nog niet weg, dus we moeten alert blijven. En zeker als het gaat om de mogelijke financiële gevolgen van de huidige pandemie en de ontwikkelingen rondom het pensioenakkoord zullen we gepast handelen. De pensioenwereld blijft een enerverende wereld!

Namens Stichting Dow Pensioenfonds,

Ed d'Hooghe, voorzitter

FOTO: DOW FOTOCLUB

Kerncijfers

Alle bedragen in het jaarverslag moeten in duizenden euro gelezen worden (tenzij anders vermeld).

	2020	2019	2018	2017	2016
Financiële gegevens					
Beleggingen					
Pensioenvermogen	3.137.116	2.886.053	2.505.761	2.535.444	2.455.756
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	251.658	383.709	-28.162	114.886 ¹⁾	204.282
Rendement op basis van total return	8,8%	15,5%	-1,0%	4,8%	9,4%
Reserves					
Algemene reserve	450.047	405.398	305.779	384.539	221.985
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	2.680.812	2.474.221	2.193.597	2.144.262	2.184.401
DC voorziening voor risico pensioenfonds ²⁾	0	0	0	0	6.872
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	6.257	6.434	6.385	6.643	7.361
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers ²⁾	0	0	0	0	35.137
Totaal technische voorzieningen	2.687.069	2.480.655	2.199.982	2.150.905	2.233.771
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers					
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	68.783	63.501	64.222	67.908	61.085
Premiebijdragen voor risico deelnemers	0	0	0	962	1.238
Totaal premiebijdragen van werkgevers en werknemers	68.783	63.501	64.222	68.870	62.323
Pensioenuitkeringen	67.993	65.912	64.393	61.770	59.767

1) Vergelijkend cijfer aangepast. Vanaf 2017 worden de pensioenuitvoerings- en administratiekosten gedeeltelijk toegerekend aan vermogensbeheer.

2) Per 31-12-2017 via een collectieve waardeoverdracht overgedragen aan United Pensions.

	2020	2019	2018	2017	2016
Dekkingsgraad					
Actuele dekkingsgraad ¹⁾	116,7%	116,3%	113,9%	117,9%	109,9%
Beleidsdekkingsgraad	112,1%	115,3%	117,7%	115,6%	106,9%
Vereiste dekkingsgraad (o.b.v. de strategische beleggingsmix)	112,4%	112,6%	117,1%	119,9%	119,8%
Aantallen					
Actieve deelnemers	1.311	1.391	1.473	1.541	1.618
Gewezen deelnemers	1.029	1.052	1.047	1.062	1.072
Pensioengerechtigden	2.842	2.794	2.773	2.730	2.696
Totaal	5.182	5.237	5.293	5.333	5.386
Aantal deelnemers aan de DC-regeling ²⁾	0	0	0	0	1.823

FOTO: DOW FOTOCLUB

- 1) De dekkingsgraad wordt berekend door het pensioenvermogen (totaal van de activa minus kortlopende schulden) te delen door de technische voorzieningen.
- 2) Deze aantallen zijn de totalen ongeacht of iemand actief of slaper is en ongeacht of iemand in regeling A of regeling B zit. Per 31-12-2017 is de DC regeling via een collectieve waardeoverdracht overgedragen aan United Pensions.

Organisatie pensioenfonds

Bestuur

Het pensioenfonds wordt bestuurd door een bestuur, dat uit 10 leden bestaat. De raad van bestuur van Dow Benelux B.V. benoemt de helft van het aantal bestuursleden (werkgeversleden). De pensioengerechtigden kiezen een evenredige vertegenwoordiging (gemaximeerd op twee zetels); vervolgens benoemt het bestuur van het pensioenfonds deze leden. Het bestuur van het pensioenfonds benoemt ook de overige werknemersleden, na bindende voordrachten door de gezamenlijke ondernemingsraden. Dat gebeurt als volgt: de ondernemingsraad van de vestiging der vennootschap te Terneuzen heeft het recht om twee personen voor de benoeming tot lid namens de deelnemers voor te dragen, terwijl de ondernemingsraad van de vestiging der vennootschap te Delfzijl en de ondernemingsraad van de vestiging der vennootschap te Terneuzen gezamenlijk zijn gerechtigd de overige deelnemer (1) voor te dragen.

Het bestuur wordt bijgestaan door het documententeam, de beleggingscommissie, de communicatiecommissie, risicomangers, de trainingscommissie, het pensioenbureau, een actuaire AG en overige benodigde adviseurs.

De samenstelling van het bestuur is als volgt:

Situatie per 1 juni 2021:

<i>Naam</i>	<i>Functie</i>	<i>Vertegenwoordiging</i>	<i>Lid sinds</i>	<i>Geslacht</i>	<i>Ouder/jonger dan 40</i>
Dhr. Ed d'Hooghe	Voorzitter	Werkgever	2013	Man	Ouder
Dhr. Pierre Taalman	Vicevoorzitter	Werkgever	2012	Man	Ouder
Dhr. Jan Wolter Molster	Lid	Pensioengerechtigde	2010	Man	Ouder
Dhr. Michael Merckx	Lid	Werknemer	2012	Man	Ouder
Dhr. Arnd Thomas	Lid	Werkgever	2014	Man	Ouder
Dhr. Tonie Raemdonck	Lid	Werknemer	2015	Man	Ouder
Dhr. Berto Kroes	Lid	Werknemer	2015	Man	Ouder
Dhr. Ad de Kok	Lid	Pensioengerechtigde	2017	Man	Ouder
Mevr. Caroline Van Eecke	Lid	Werkgever	2018	Vrouw	Ouder
Mevr. Carmen Floristan	Lid	Werkgever	2021	Vrouw	Ouder

Het bestuur van de stichting heeft de dagelijkse werkzaamheden uitbesteed aan het pensioenbureau en uitvoeringsorganisaties. Het gaat dan onder andere om vermogensbeheer, pensioenadministratie en financiële administratie. Uitgangspunt is dat het bestuur – conform de eisen van de Pensioenwet – verantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van de uitbesteede taken. Het bestuur heeft uitsluitend bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het pensioenfonds. Deze zijn vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN).

Bestuursorganen

De volgende organen ondersteunen het bestuur van het pensioenfonds:

- Dagelijks bestuur
- Beleggingscommissie
- Communicatiecommissie
- Trainingscommissie
- Documententeam
- Risicomanagers

Hierna gaan wij nader op deze organen in.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur overlegt tweewekelijks en wordt gevormd door Ed d'Hooghe (voorzitter) en Pierre Taalman (vicevoorzitter) en wordt ondersteund door Lars Strijdonk (manager pensioenbureau). Het bestuur wordt regelmatig geïnformeerd over de besproken onderwerpen. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de besluitvorming.

Beleggingscommissie

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid. Om ervoor te zorgen dat besluitvorming rondom het beleggingsbeleid en de implementatie daarvan effectief en transparant is, is de volgende organisatorische en verantwoordelijkheidsstructuur van toepassing.

Het bestuur bepaalt het strategische beleggingskader, met inachtneming van de verplichtingen van het pensioenfonds. Het bestuur heeft de uitvoerende taken gedelegeerd aan een beleggingscommissie.

De beleggingscommissie legt verantwoording af aan het bestuur en opereert binnen de 'prudent person' richtlijnen van de toezichthouder. Ahmet Gokcen is per 1 april teruggetreden als bestuurslid en voorzitter van de beleggingscommissie. Hij wordt opgevolgd door mevrouw Carmen Floristan (DNB heeft haar goedkeuring gegeven).

De beleggingscommissie van de stichting bestaat per 1 juni 2021 uit:

- Mevr. Carmen Floristan (voorzitter)
- Dhr. Arnd Thomas
- Dhr. Pierre Taalman
- Dhr. Jan Wolter Molster
- Dhr. Lars Strijdonk (secretaris), geen stemrecht
- Dhr. Bernhard Schmid (adviseur), geen stemrecht

Bernhard Schmid leidt het fiduciaire managementteam van de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds. Hij heeft daarnaast een adviserende rol binnen de beleggingscommissie (zonder stemrecht). Dit versterkt de zuiverheid van rollen en verantwoordelijkheden. Het zorgt bovendien voor voldoende scheiding voor onafhankelijke en noodzakelijke 'countervailing power'.

De beleggingscommissie ziet toe op het beleggingsbeheer. Hiertoe monitort de beleggingscommissie het beleggingsbeleid binnen het kader ('beleggingskader') dat het bestuur heeft geformuleerd. Hierbij besteedt de beleggingscommissie specifiek

aandacht aan het behalen van het hoogst mogelijke rendement zonder onacceptabele risico's te nemen met het vermogen van het pensioenfonds. De beleggingscommissie is in het verslagjaar vijf maal bijeen gekomen.

In 2020 besteedde de beleggingscommissie aandacht aan de volgende onderwerpen:

- Een beleggingsplan werd opgesteld voor 2020 en vervolgens vastgesteld door het bestuur.
- Het 'de-risking plan' dat in het eerste kwartaal van 2019 was goedgekeurd, was eind 2020 volledig geïmplementeerd.
- De evaluatie van de COVID-19 crisis die in het eerste kwartaal van 2020 begon. De commissie heeft diverse (twee)wekelijkse vergaderingen belegd om de ontwikkelingen op de financiële markten – en de impact daarvan op het pensioenfonds – te monitoren. De commissie heeft verschillende scenarioanalyses uitgevoerd, waarin ook diverse slechtweersscenario's waren opgenomen. De focus lag daarbij op de actuele dekkinggraad van het pensioenfonds, met als doel in te grijpen als dat nodig zou zijn. De commissie concludeerde dat de eerder genomen risicobeperkende maatregelen de financiële risico's voor het pensioenfonds substantieel hebben verminderd en hebben gezorgd voor een solide financiële basis, met een beperkt neerwaarts risico voor de dekkinggraad.
- De nieuwe ESG-ontwikkelingen werden gevolgd, en de commissie werd op de hoogte gehouden van de stand van zaken en trends op dit gebied. Het ESG-beleid is naar aanleiding van deze inzichten geëvalueerd. De beleggingscommissie besloot de huidige beleggingsrichtlijnen niet te herzien. Ook is besloten dat ontwikkelingen op ESG-gebied jaarlijks worden beoordeeld, en dat de 'investment beliefs' in 2021 worden herijkt. Het bestuur organiseerde in 2020 twee kennissessies over dit onderwerp.
- Verschillende beleggingsmandaten werden door de beleggingscommissie beoordeeld en goedgekeurd.
- De risico's bij een eventuele harde Brexit werden constant gemonitord, evenals de mogelijke impact hiervan op de beleggingen en contracten van het pensioenfonds. De conclusie was dat de risico's – als gevolg van de ondernomen actie – goed onder controle waren.
- Daarnaast heeft de beleggingscommissie de fiduciair manager (Portfoliobeleggingen) formeel geëvalueerd. De conclusie was dat het niveau van dienstverlening professioneel is en voldoet aan de verwachtingen van het pensioenfonds.
- Onderzoek naar de implicaties van de wijzigingen van rentevoetbenchmarks zoals LIBOR, Eonia en Euribor op de rentederivaten van het pensioenfonds. De beleggingscommissie nam de vereiste beslissing om het geactualiseerde ISDA protocol te ondertekenen.

De beleggingscommissie heeft voor 2021 de volgende onderwerpen op het programma staan:

- De beleggingscommissie monitort het risico van COVID-19 op de financiële situatie van het pensioenfonds en bespreekt en implementeert risicobeperkende maatregelen met Portfoliobeleggingen (zie het onderdeel 'COVID- 19').
- De beleggingscommissie leverde in november 2020 het beleggingsplan 2021 aan; het bestuur heeft dit plan goedgekeurd.
- De beleggingscommissie keurde in februari 2021 het nieuwe risicobudgetonderzoek goed, en adviseerde het bestuur dit onderzoek eveneens goed te keuren.
- De beleggingscommissie blijft de ontwikkelingen volgen rondom het nieuwe pensioenakkoord en de potentiële impact daarvan op de beleggingsportefeuille en de beleggingsstrategie van het pensioenfonds. De commissie gaat onderzoeken of en wanneer een nieuwe ALM-studie moet worden uitgevoerd als gevolg van de toekomstige wettelijke reglementswijzigingen.

Communicatiecommissie

In de beleidsdoelstelling van de communicatiecommissie staat dat de verstrekte communicatie deelnemers in staat moet stellen om met voldoende kennis hun eigen pensioensituatie helder te krijgen. Nu en in de toekomst. Daarnaast is het van belang dat deelnemers kennis nemen van de positie van het pensioenfonds en de discussie over de toekomst van pensioenstelsels in Nederland.

De communicatiecommissie van de stichting bestaat per 1 juni 2021 uit:

- Dhr. Jan Wolter Molster (voorzitter)
- Dhr. Ed d'Hooghe
- Dhr. Pierre Taalman
- Dhr. Tonie Raemdonck
- Dhr. Lars Strijdonk

Een verslag van de communicatiecommissie over 2020 vindt u in het hoofdstuk 'Communicatie'.

Trainingscommissie

De trainingscommissie organiseert trainingen voor bestuursleden van het pensioenfonds, het verantwoordingsorgaan, de raad van toezicht en geselecteerde leden van het pensioenbureau. Doel van de trainingen is voldoende kennis van de volgende onderwerpen:

- het besturen van een organisatie;
- relevante wet- en regelgeving;
- pensioenregelingen en -soorten;
- financieel-technische en actuariële aspecten, waaronder financiering, beleggingen, actuariële principes, en herverzekering;
- administratieve organisatie en interne controle;
- communicatie en;
- uitbesteding.

Daarnaast kan de trainingscommissie workshops organiseren om onderwerpen verder uit te werken, en direct toepasbaar te maken voor het pensioenfonds.

De trainingscommissie faciliteert de collectieve en individuele beoordeling van het bestuur en de bestuursleden.

De trainingscommissie heeft samen met het pensioenbureau een adviserende rol over het geven van trainingen aan individuele bestuursleden of het gehele bestuur.

De trainingscommissie is eigenaar van de geschiktheids- en competentiematrix van het bestuur. De trainingscommissie bewaakt dat alle kennis en competentiecomponenten voldoende worden afgedekt door het bestuur als geheel.

De trainingscommissie is eigenaar van de profielomschrijvingen voor bestuursleden. Het gaat dan om bestaande profielen voor een algemeen bestuurslid, een voorzitter en een lid van de beleggingscommissie. Maar ook om profielomschrijvingen voor de risicomanager financiële risico's, de risicomanager niet-financiële risico's en de sleutelfunctiehouders.

De trainingscommissie evalueert samen met het pensioenbureau of er voldoende opvolging gegeven wordt aan beschikbare seminars en trainingen.

De trainingscommissie van de stichting bestaat per 1 juni 2021 uit:

- Dhr. Ad de Kok (voorzitter)
- Dhr. Berto Kroes
- Dhr. Michael Merckx
- Mevr. Caroline Van Eecke
- Dhr. Lars Strijdonk

Een verslag van de trainingscommissie over 2020 treft u aan bij het hoofdstuk 'Governance' op pagina 36 (bij het onderwerp 'Deskundigheidsbevordering').

Documententeam

Het documententeam ondersteunt het bestuur in de beoordeling van fondsdocumenten. Bij de beoordeling van de documenten verricht het documententeam een analyse op de door de werkgever en ondernemingsraad gemaakte afspraken over de arbeidsvoorwaarde pensioen. Daarnaast beoordeelt het documententeam of de documenten voldoen aan wet- en regelgeving én of zij passen in het beleid over risicomanagement van het pensioenfonds.

Het documententeam heeft een adviserende rol aan het bestuur van het pensioenfonds, en heeft geen besluitvormende bevoegdheden. Het bestuur als geheel blijft altijd eindverantwoordelijk voor de te nemen besluiten.

Het documententeam van het pensioenfonds bestaat per 1 juni 2021 uit:

- Dhr. Arnd Thomas
- Dhr. Berto Kroes
- Dhr. Ad de Kok

Risicomanagers

In oktober 2020 stemde De Nederlandsche Bank (DNB) in met de benoeming van Berto Kroes als sleutelfunctiehouder risicobeheer (tevens risicomanager niet financiële risico's). De sleutelfunctiehouder ondersteunt het bestuur bij de ontwikkeling van de risicostrategie en de uitvoering van het integrale risicomanagement van het pensioenfonds. De sleutelfunctiehouder wordt ondersteund door de financiële risicomanager.

De risicomanagers van het pensioenfonds zijn per 1 juni 2021:

- Dhr. Berto Kroes, sleutelfunctiehouder risicobeheer en risicomanager niet financiële risico's
- Dhr. Lars Strijdonk, voor de financiële risico's

Pensioenbureau

Het pensioenfonds heeft een pensioenbureau, dat uit 4 personen bestaat.

Het pensioenbureau:

- ondersteunt het bestuur en levert diensten aan alle betrokkenen en deelnemers van het pensioenfonds en;
- zorgt voor alle secretariële, administratieve, controlerende en coördinerende activiteiten zoals beschreven in de uitbestedingsovereenkomst.

Intern toezicht

Het intern toezicht van het pensioenfonds wordt uitgeoefend door een Raad van Toezicht (RvT). De taken en bevoegdheden van dit orgaan zijn vastgelegd in de statuten van het pensioenfonds en het reglement van de RvT. Ook de samenstelling, benoeming en werkwijze van de RvT zijn hierin vastgelegd.

De RvT bestaat vanaf verslagjaar 2018 uit:

- Dhr. Erik Klijn
- Dhr. Gerard van Harten
- Dhr. Paul de Koning

Voor het rapport van de RvT wordt verwezen naar pagina 49.

De RvT heeft als hoofdtaak toezicht houden op het beleid van het bestuur én op de algemene gang van zaken bij het pensioenfonds.

De RvT is ten minste belast met:

- het toezien op de adequate risicobeheersing en;
- evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

De RvT legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan, de werkgever én in het jaarverslag over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden.

De RvT heeft als taak om in geval van disfunctioneren van het bestuur dit te melden aan het verantwoordingsorgaan en aan de partijen die bevoegd zijn tot het doen van de voordrachten tot benoeming van de leden van het bestuur. Hierbij neemt de RvT een onafhankelijke positie in ten opzichte van het bestuur en het verantwoordingsorgaan. Zo heeft de RvT een permanente rol binnen het pensioenfonds.

Privacy Officer

Het bestuur heeft in 2018 op basis van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) Lars Strijdonk aangesteld als privacy officer.

De privacy officer vervult de volgende taken:

- het informeren en adviseren over verplichtingen die voortvloeien uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Uitvoeringswet AVG en andere regelgeving op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens;
- toezien op de naleving van de AVG en andere regelgeving op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens;
- toezien op de naleving en monitoring van het privacy beleid;
- adviseren, monitoren en betrokkenheid bij gegevensbeschermingseffectbeoordelingen en;
- bewaken van het gedrag en de cultuur rondom gegevensbescherming binnen het pensioenfonds.

De privacy officer heeft vastgesteld dat het pensioenfonds in 2020 heeft voldaan aan de vereisten van de AVG, de Uitvoeringswet AVG en andere regelgeving op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens. Er is in 2020 geen melding geweest van een datalek.

Op 1 januari 2020 is de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens van de Pensioenfederatie in werking getreden. Het pensioenfonds voldoet aan de vereisten van de deze Gedragslijn.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld dat voldoet aan de Pensioenwet. De taken en bevoegdheden van dit orgaan zijn vastgelegd in de statuten van het pensioenfonds en het reglement van het verantwoordingsorgaan. Ook de samenstelling, benoeming en werkwijze van het verantwoordingsorgaan zijn hierin vastgelegd.

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan is per 1 juni 2021 als volgt:

<i>Naam</i>	<i>Functie</i>	<i>Vertegenwoordiging</i>	<i>Lid sinds</i>	<i>Geslacht</i>	<i>Ouder/jonger dan 40</i>
Mevr. Els Van De Velde	Voorzitter	Werkgever	2013	Vrouw	Ouder
Mevr. Danielle Melis-Elferink	Secretaris	Werkgever	2015	Vrouw	Ouder
Mevr. Maril van Waes	Lid	Pensioengerechtigde	2018	Vrouw	Ouder
Dhr. Stan Bosman	Lid	Pensioengerechtigde	2015	Man	Ouder
Dhr. Mark Obrie	Lid	Werknemer	2014	Man	Ouder
Dhr. Tom Burm	Lid	Werknemer	2015	Man	Ouder

Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur – gevraagd of uit eigen beweging – over:

- het vaststellen en wijzigen van de vergoedingsregeling voor bestuursleden;
- het wijzigen van het beleid ten aanzien van het verantwoordingsorgaan;
- de vorm, inrichting en samenstelling van het intern toezicht;
- het vaststellen en wijzigen van de interne klachten- en geschillenprocedure;
- het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
- liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds;
- het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- het omzetten in een andere rechtsvorm, zoals bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
- samenvoeging van pensioenfonds als bedoeld in de definitie van ondernemingspensioenfonds in artikel 1 Pensioenwet en;
- de premiecomponenten en de premie, alsmede de door het pensioenfonds uit te voeren haalbaarheidstoets.

Verder is het verantwoordingsorgaan bevoegd om jaarlijks een algemeen oordeel te geven over:

- het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere relevante informatie (waaronder de bevindingen van de RvT);
- het door het bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar en;
- beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben.

Voor het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid in 2020 verwijzen wij u naar pagina 55.

Uitbestede werkzaamheden

Administratie

Als administrateur voor het pensioenfonds zorgt AZL N.V. te Heerlen voor de pensioen- en deelnemersadministratie, de financiële administratie en de jaarverslaglegging.

Adviesorganisaties

De werkzaamheden inzake communicatiebeleid worden samen uitgevoerd met AZL.

De adviserend actuaire is Towers Watson Netherlands B.V. te Rotterdam.

Portfolio Investments Groep

Het pensioenfonds heeft een vermogensbeheerovereenkomst en een overeenkomst inzake het dienstverleningsniveau met Dow Europe GmbH (de Portfolio Investments Groep). Deze overeenkomst geeft een mandaat aan de Portfolio Investments Groep om onder andere – binnen bandbreedtes – de tactische asset allocatie uit te voeren en voorstellen voor nieuwe vermogensbeheerders te doen aan het bestuur. Tevens bereidt de Portfolio Investments Groep de analyses voor op de individuele resultaten van de vermogensbeheerders. Deze resultaten worden besproken in de beleggingscommissie.

Vermogensbeheer

De vermogensbeheerders zijn per 1 juni 2021 (niet gewijzigd ten opzichte van 2020):

- Aberdeen Asset Managers Limited
- Advent International Corporation
- Arcus Investment Ltd
- Axiom International Investors LLC
- Berenberg Bank
- Blackrock Institutional Trust Company
- Brandes International Partners, LTD
- Capital International, Inc.
- CBRE Clarion Reits
- Curzon Capital Partners III LP
- Episo Holding Luxemburg
- FOSCA &C Investments
- Global Infrastructure Partners
- Hermes Fund Managers Ltd
- Independent Franchise Partners, LLP
- LGT Group
- Mondrian Investment Partners Limited
- Morgan Stanley
- Mountgrange Investment Management LLP
- Partners Group
- Pimco Europe Ltd
- Proprium
- RREEF America LLC
- SJ Berwin LaSalle
- Western Asset Management Company

De geldmarktbeheerders zijn per 1 juni 2021 (niet gewijzigd ten opzichte van 2020):

- BNP
- Goldman Sachs

Custodian

Met Bank of New York Mellon S.A./N.V. (BNY Mellon) is een custody overeenkomst afgesloten. De voornaamste taken die BNY Mellon uitvoert zijn:

- het in bewaring houden van de activa van het pensioenfonds;
- BNY Mellon verstrekt het instrument om het toezicht te houden op de 'compliance regels van de beleggingsmandaten'. Het is de verantwoordelijkheid van de treasury compliance groep om dit op te volgen en om bij 'overtreding van de regels' dit onder de aandacht te brengen van de beleggingscommissie.

- het op maand- en kwartaalbasis aanleveren van een (geconsolideerd) performance rapport dat voldoet aan de te stellen eisen met betrekking tot volledigheid, consistentie en tijdigheid.

Elke maand worden de resultaten door BNY Mellon gecontroleerd op basis van de verslagen van de vermogensbeheerders. Deze worden beoordeeld door de treasury compliance groep van Dow Europe GmbH. De treasury compliance groep rapporteert zijn bevindingen vervolgens aan het bestuur.

Actuariële sleutelfunctiehouder

Dhr. Marnix Ceelaert is sinds 19 april 2019 de actuariële sleutelfunctiehouder van het pensioenfonds.

Overige sleutelfunctiehouders

De overige sleutelfunctiehouders zijn opgenomen in de paragraaf 'Governance'.

Compliance officer

Dhr. Harmen Pullen van maatschap TriVu is sinds 12 september 2019 de compliance officer van het pensioenfonds.

Verzekeraars

Deze contracten hebben betrekking op premievrije rechten die door een beperkte groep deelnemers in het verleden zijn opgebouwd bij door de werkgever overgenomen bedrijven dan wel hun voormalige werkgever. Het pensioenfonds keert namens de verzekeraar de pensioenen uit aan de betrokken deelnemers.

De huidige verzekeraars zijn:

- AEGON
- ASR
- Nationale-Nederlanden

Externe accountant en certificerend actuaris

De controlerend accountant van het pensioenfonds is Deloitte Accountants B.V. te Breda. De certificerend actuaris is Towers Watson Netherlands B.V. te Eindhoven.

Verslag van het bestuur

Het pensioenfonds

Statutaire doelstelling en profiel

Het bestuur van Stichting Dow Pensioenfonds ('het pensioenfonds') is per 31 december 2020 verantwoordelijk voor de realisering van de door Dow Benelux B.V., Dow Europe Holding B.V. en Dow Benelux Integrated Center B.V. (gezamenlijk 'de onderneming') gedane pensioentoezeggingen.

Volgens artikel 3 van de statuten is het doel van het pensioenfonds de pensioenen voor (gewezen) werknemers van de onderneming en hun nabestaanden zeker te stellen. De pensioenaanspraken worden gefinancierd met bijdragen van de onderneming en werknemers.

Daarnaast moet het bestuur conform artikel 5 van de statuten zorgdragen voor een solide wijze van belegging van de gelden van het pensioenfonds. Het bestuur heeft als primaire taak de pensioenregeling uit te voeren. Het pensioenfonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Het bestuur heeft de doelstellingen en beleidsuitgangspunten – zoals bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet – vastgesteld en vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Bij de toetsing van de opdrachtaanvaarding voor de uitvoering van de pensioenregeling zijn deze door het bestuur als uitgangspunt genomen.

De pensioenregeling voorziet voor alle deelnemers in een ouderdomspensioen, een partnerpensioen, een ANW-hiaatpensioen, een wezenpensioen, een WGA-hiaatpensioen, een WIA-excedentpensioen en een WAO-arbeidsongeschiktheidspensioen.

Het bestuur heeft geen bevoegdheid om de pensioenregeling zelfstandig te wijzigen. Wijzigingen kunnen doorgevoerd worden na overleg met – en met voorafgaande goedkeuring van – de onderneming en de ondernemingsraden. Het bestuur draagt er zorg voor dat het beheer gevoerd wordt volgens de ABTN van het pensioenfonds. In deze ABTN staan het te voeren beleid en de aan het bestuur ter beschikking gestelde bestuursmaatregelen beschreven. Het pensioenfonds is sinds 1 januari 2014 krimpend. Dit betekent dat er geen nieuwe deelnemers meer worden opgenomen in de pensioenregeling.

De financiële middelen worden gevormd door het afgezonderde stichtingskapitaal, de door de onderneming en deelnemers verrichte stortingen, ontvangsten uit herverzekering, rente en andere beleggingsopbrengsten van belegde gelden. Sinds 1 januari 2015 wordt de pensioentoezegging uitgevoerd op basis van een middelloonsysteem met 'limited backservice'. Aan de deelnemers wordt een bijdrage gevraagd die gebaseerd is op een percentage van het salaris.

De door het bestuur aangestelde beleggingscommissie weegt, evalueert en bespreekt het beleggingsresultaat van de afzonderlijke vermogensbeheerders. De commissie is tevens verantwoordelijk voor het doen van voorstellen tot benoeming en/of vervanging van de vermogensbeheerders. Het bestuur beslist over de voorstellen van de beleggingscommissie.

Missie, visie, strategie en doelstellingen

Het bestuur heeft de volgende missie, visie en strategie.

Missie

Het pensioenfonds ziet het als zijn kerntaak op betrouwbare, transparante en verantwoordelijke wijze de pensioenregeling uit te voeren, zoals afgesproken in de pensioenovereenkomst. Het pensioenfonds communiceert begrijpelijk, duidelijk en relevant met iedereen die pensioen bij het pensioenfonds heeft opgebouwd én alle pensioengerechtigden.

Visie

Het pensioenfonds heeft de ambitie een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds te zijn dat zijn financiële verplichtingen en doelstellingen nu en in de toekomst waar kan maken. Het pensioenfonds zal zich continu aanpassen aan het veranderende pensioenlandschap op organisatorisch, financieel en juridisch gebied. Deze factoren in ogenschouw genomen houdt het pensioenfonds daarbij tevens rekening met zijn status als een krimpend pensioenfonds; dit heeft invloed op de risicohouding van het pensioenfonds.

Strategie

Het bestuur geeft op de volgende wijze invulling aan de realisering van zijn visie:

- het beleid is evenwichtig vormgegeven op de voor het pensioenfonds geldende beleidsterreinen (onder andere beleggen, pensioenadministratie, communicatie);
- een proactieve benadering inzake het invullen van het pensioenakkoord, in een open dialoog met deelnemers en aangesloten ondernemingen;
- het integraal risicomanagement van het pensioenfonds zorgt voor een adequate wijze van het afwegen en managen van risico's;
- processen zijn effectief en efficiënt ingericht;
- processen worden op beheerste wijze doorlopen, vastgelegd en gemonitord en;
- voorlichting en informatie zijn begrijpelijk, duidelijk en relevant voor de doelgroepen.

In het licht van het krimpend karakter van het pensioenfonds (met een steeds korter wordende horizon) hanteert het fonds – in het belang van alle belanghebbenden – een duurzamer risicoprofiel. Fase 1 van het de-risking plan is al bijna 3 jaar geleden ingezet. Hierbij wordt 50% van de Alternative Investments (alternatives) binnen een periode van 5 jaar afgebouwd; de vrijgekomen gelden worden in obligaties belegd.

Fase 2 van het de-risking plan bestaat uit een verdere verschuiving van de allocatie van aandelen en alternatives naar vastrentende waarden, gekoppeld aan een geleidelijke stijging van de renterisico afdekking en een aanscherping van de bandbreedtes. Het de-risking plan is eind 2020 afgerond.

De strategie van het pensioenfonds is uitgewerkt in plannen en nota's (fondsdocumenten), die periodiek worden herzien. Het betreft in elk geval:

- de Governance, Compliance & Risk nota;
- het geschiktheidsplan;
- het investeringsplan;
- het communicatieplan en;
- de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN).

Ter ondersteuning van de missie, visie en strategie heeft het pensioenfonds kernwaarden benoemd. Deze geven onder andere de waarden weer van de mensen en de ondernemingen waarvoor het pensioenfonds mag werken.

– **Betrouwbaarheid**

De betrouwbaarheid komt onder meer tot uiting in professionele besturing en solide vermogensbeheer.

– **Beheerste procesvoering**

Processen zijn bij het pensioenfonds op een duidelijke, transparante en accurate wijze vastgelegd en worden zo uitgevoerd. Waarborging van privacy is een belangrijk onderdeel hiervan. Processen worden continu gemonitord en periodiek geëvalueerd.

– **Continuïteit**

Het pensioenfonds draagt zorg voor continuïteit. Zowel wat betreft de uitvoering van de pensioenregeling voor de belanghebbenden als wat betreft de bestuursfuncties.

– **Duidelijkheid**

Het pensioenfonds wil de belanghebbenden tijdig accurate informatie verstrekken. Dit geldt zowel voor communicatie over het beleid binnen het pensioenfonds als de ontwikkelingen met betrekking tot pensioen.

– **Open cultuur**

Het pensioenfonds kent een open cultuur. Door de verbinding met de aangesloten werkgevers zijn er korte lijnen en de belanghebbenden kunnen altijd contact leggen met het bestuur en het pensioenbureau.

Doelstellingen

Bovenstaande missie, visie en strategie heeft geleid tot de volgende doelstellingen:

– **Financiële duurzaamheid**

Het beleid van het pensioenfonds is erop gericht de pensioenuitkeringen op korte en lange termijn veilig te stellen. Om dit te bewerkstelligen zullen toevertrouwde middelen op een verantwoorde en prudente wijze worden belegd. Daarnaast zijn in de uitvoeringsovereenkomst met Dow over de financiering nadere afspraken gemaakt. Door deze afspraken met Dow kan het pensioenfonds onder andere de aanhoudende lage rente en de toegenomen levensverwachting het hoofd bieden.

– **Communicatie en Transparantie**

Het pensioenfonds streeft ernaar de belanghebbenden tijdig te informeren over relevante onderwerpen op pensioengebied. Het pensioenfonds heeft hiertoe een communicatieplan opgesteld.

– **Flexibilisering: pensioen als onderdeel van de totale oudedagsvoorziening**

Het pensioenfonds kent vele mogelijkheden tot flexibilisering, waarbij de keuze van de deelnemer centraal staat. Die flexibiliteit is echter alleen mogelijk binnen het kader van de uitvoerbaarheid in de collectieve pensioenregeling. Het pensioenfonds communiceert hierover actief met alle belanghebbenden. Verder plaatst het pensioenfonds zijn producten en voorzieningen in het licht van het actief ouder worden en duurzame inzetbaarheid. Daarom draagt het pensioenfonds de flexibiliteit in de pensioenregeling actief uit.

– **Continue professionalisering van de organisatie**

Het pensioenfonds leeft de Code Pensioenfonds actief na. Deze code richt zich op de 3 functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen over wat het pensioenfonds gepland en gerealiseerd heeft.

Het bestuur zorgt ervoor dat de individuele bestuursleden op het juiste geschiktheidsniveau komen en blijven door (markt) ontwikkelingen proactief onder de aandacht te brengen en opleidingen te verzorgen. Het pensioenfonds zorgt verder voor een uitvoering van de pensioenregeling die binnen zijn doelstellingen past, tegen een zo gunstig mogelijke prijs-kwaliteitverhouding. Het pensioenfonds zal waar mogelijk (nog) meer gebruikmaken van de backoffice van Dow en het internationale Dow-netwerk om verdere professionalisering van het pensioenfonds te realiseren.

– **In stand houden en vergroten van het vertrouwen van de aanspraak- en pensioengerechtigden**

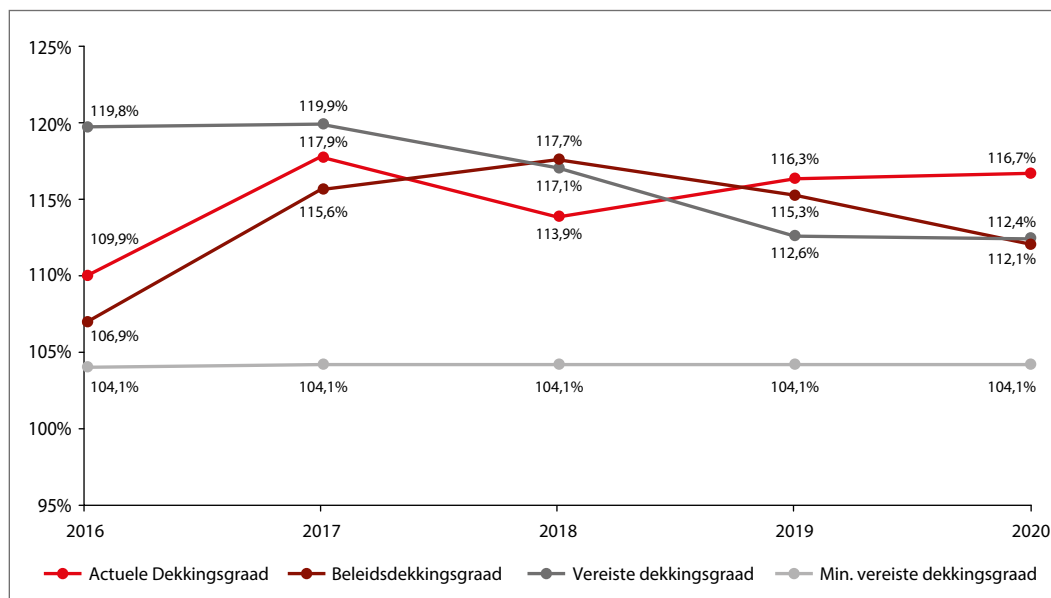
De aanspraak- en pensioengerechtigden hebben een groot vertrouwen in het pensioenfonds. Dit blijkt uit het afgelopen deelnemersonderzoek. Het bestuur beschouwt dit als een sterk punt van het pensioenfonds en ziet het als zijn taak dit vertrouwen in stand te houden dan wel verder te vergroten. Goede communicatie – duidelijk, transparant én relevant – is hierbij essentieel.

– **Toekomstbestendigheid**

De toekomst van het Nederlands pensioenstelsel is op dit moment nog onduidelijk. De vergrijzing van de deelnemerspopulatie van het pensioenfonds, de krimp van het aantal actieve deelnemers, de aanhoudende lage rente, de veranderingen in wet- en regelgeving (onder andere op governance gebied) en de toekomst van het Nederlands pensioenstelsel hebben invloed op de besturing en inrichting van het pensioenfonds. Al deze ontwikkelingen maken het noodzakelijk de uitvoering van de pensioenregeling in eigen beheer continu te monitoren en periodiek te evalueren.

De doelstellingen zijn leidend voor de diverse commissies en hierover wordt in de bestuursvergaderingen gerapporteerd, het bestuur is verantwoordelijk voor het actief opvolgen van de doelstellingen in zijn geheel.

Financiële positie van Stichting Dow Pensioenfonds

(Beleids)dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds is gestegen van 116,3% ultimo 2019 naar 116,7% ultimo 2020, een stijging van 0,4%-punt.

Het positieve resultaat van € 44.649 leidt tot een stijging van de actuele dekkingsgraad. In 2019 was er ook een positief resultaat van € 99.619. De actuariële analyse van het resultaat is opgenomen op pagina 85.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad is als volgt:

Ontwikkeling dekkingsgraad (in %)

Primo

	2020	2019
Premie	0,0%	0,1%
Uitkeringen	0,5%	0,4%
Toeslagverlening	0,0%	0,0%
Renteverandering	- 11,8%	- 13,8%
Overrendement	10,5%	17,7%
Wijziging grondslagen	2,7%	0,0%
Overig	- 1,5%	- 2,0%

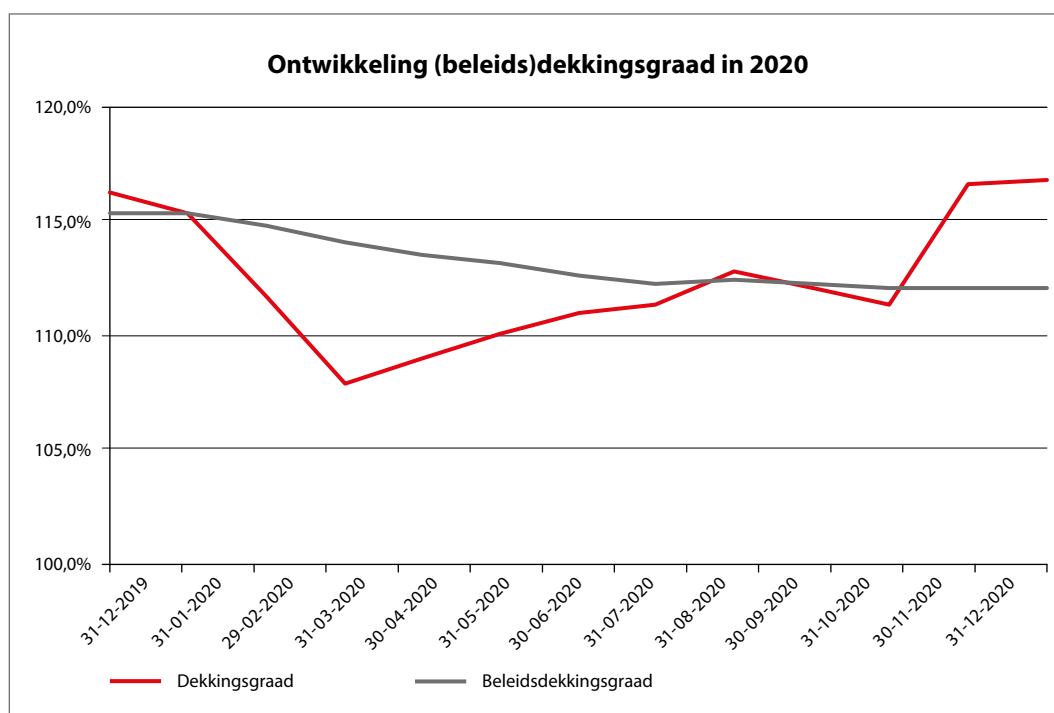
Ultimo

116,3%	116,3%
---------------	---------------

De daling van de marktrente heeft geleid tot een daling van de dekkingsgraad. Verder hebben de positieve beleggingsopbrengsten en het actualiseren van de overlevingsgrondslagen geleid tot een stijging van de dekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen. Alle beleidsmaatregelen moeten gebaseerd zijn op deze beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds was ultimo 2020 112,1% (ultimo 2019 was dit 115,3%).

De grafiek hieronder laat de ontwikkeling van de dekkingsgraden in het boekjaar 2020 zien. Hierin is zichtbaar dat de actuele dekkingsgraad in de eerste helft van het boekjaar onder de beleidsdekkingsgraad lag. De afname van de actuele dekkingsgraad in de eerste helft van 2020 was met name een gevolg van de onrust op de financiële markten. Hierdoor is de beleidsdekkingsgraad tijdens het boekjaar zelf ook gedaald.

De dekkingsgraden ultimo jaar (op basis van de jaarrekening) hebben zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

	2020	2019	2018	2017	2016
Dekkingsgraad ultimo	116,7%	116,3%	113,9%	117,9%	109,9%
Beleidsdekkingsgraad volgens FTK	112,1%	115,3%	117,7%	115,6%	106,9%
Reële dekkingsgraad ¹⁾	91,9%	92,8%	96,7%	94,4%	88,2%

1) De reële dekkingsgraad is berekend als het quotiënt van de beleidsdekkingsgraad als beschreven op de vorige pagina en de beleidsdekkingsgraad die nodig is voor voorwaardelijke toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer. Het is wettelijk voorgeschreven dat het pensioenfonds deze dekkingsgraad aan DNB opgeeft, hoewel deze voor het pensioenfonds niet relevant is, aangezien het pensioenfonds geen enkele toeslagambitie ten uitvoering heeft. De hoogte van de bovengrens voor een volledige indexatie bedraagt per ultimo 2020 122,0%.

(Minimum) Vereist eigen vermogen

Eind 2020 was het Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV) 4,1% en het Vereist Eigen Vermogen (VEV) 12,4% van de technische voorzieningen (TV).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds was op 31 december 2020 112,1%. Op grond van door DNB vastgestelde definities was er op dat moment sprake van een reservetekort. Voor het oordeel over de vermogenspositie en de toereikendheid van de technische voorzieningen verwijzen wij naar het oordeel van de waarmerkend actuaire in de actuariële verklaring.

Het feitelijk aanwezig vermogen van het pensioenfonds ultimo 2020 ter grootte van € 450.047 is hoger dan het vereist vermogen ter grootte van € 333.692, waardoor op basis van het feitelijk aanwezig vermogen sprake is van een positieve reservepositie.

In het volgende overzicht wordt de reservepositie nader toegelicht:

Toelichting reserve positie	Bedrag	In % van de TV
Aanwezig vermogen pensioenfonds	3.137.116	116,7%
Af: Technische Voorzieningen	- 2.687.069	- 100,0%
Af: MVEV(4,1%)	- 110.369	- 4,1%
Dekkingspositie	339.678	12,6%
Af: Vereist Eigen Vermogen (excl. minimaal vereist vermogen)	- 223.323	- 8,3%
Reservepositie	116.355	4,3%

Herstelplan

Omdat de beleidsdekkingsgraad per jaareinde onder het vereiste niveau lag, had het pensioenfonds begin 2021 een herstelplan moeten indienen bij DNB. Hiervoor heeft het pensioenfonds van DNB echter dispensatie gekregen, gezien de korte termijn waarop de beleidsdekkingsgraad naar verwachting weer aan het wettelijk gestelde zou voldoen (eind maart 2021 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 113,9% versus de vereiste dekkingsgraad van 112,4% ultimo 2020).

Haalbaarheidstoets

De door het pensioenfonds (en sociale partners) gemaakte beleidskeuzes en vastgestelde risicohouding leiden tot pensioentoezeggingen aan de deelnemers van het pensioenfonds. Het pensioenfonds is verplicht jaarlijks een haalbaarheidstoets uit te voeren, waarin het inzicht geeft of deze toezeggingen op de lange termijn kunnen worden waargemaakt. In de haalbaarheidstoets worden jaarlijks het verwachte pensioenresultaat en de relatieve afwijking van het verwachte pensioenresultaat bij een slechtweerscenario getoetst. Toetsing van de resultaten van de haalbaarheidstoets vindt plaats aan de ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat en de maximale relatieve afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario. De ondergrens en de maximale relatieve afwijking zijn in 2015 bepaald en zijn vastgelegd middels de lange termijn risicohouding van het pensioenfonds.

In 2020 heeft het pensioenfonds een haalbaarheidstoets uitgevoerd op basis van de financiële positie per eind 2019. Op basis van deze toets bedroeg het verwachte pensioenresultaat 83% (d.w.z. 83% van het op basis van volledige prijsinflatie geïndexeerde pensioen) en de relatieve afwijking bij een slechtweerscenario 8%. Dit was hoger dan de vastgestelde ondergrens voor het pensioenresultaat (50%) resp. lager dan de maximale relatieve afwijking (40%). Hiermee werd voldaan aan de vastgestelde grenzen.

Doordat het pensioenfonds geen toeslagambitie heeft, komt het pensioenresultaat lager uit dan 100% (van het op basis van volledige prijsinflatie geïndexeerde pensioen) en ligt het pensioenresultaat, in vergelijking met andere fondsen, ook relatief laag.

Voor pensioenfondsen met een toeslagambitie geeft de uitkomst van de haalbaarheidstoets inzicht in hoeverre die ambitie op de lange termijn kan worden gerealiseerd. Vanwege het ontbreken van een toeslagambitie (nominaal pensioen) heeft de uitkomst van de haalbaarheidstoets deze waarde voor het pensioenfonds niet.

Bij uitvoering van een nieuwe pensioenregeling of op het moment dat zich een significante (beleids-)wijziging heeft voorgedaan voert het pensioenfonds een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets uit. Dit was bij het pensioenfonds in het verslagjaar niet aan de orde. De uitkomst van de haalbaarheidstoets 2020 is besproken met de ondernemingsraad.

Pensioenregeling 2020

De pensioenregeling is bestemd voor werknemers van de onderneming in dienst getreden vóór 1 januari 2014. De regeling is een middelloonregeling met 'limited backservice' voor het basissalaris en de ploegentoeslag. De opbouw over het basissalaris was beperkt tot een maximumsalaris van € 110.111 ¹⁾ (inclusief de ploegentoeslag). De werknemers betalen zelf mee aan de pensioenopbouw.

Daarnaast voert het pensioenfonds nog oude regelingen uit voor premievrije aanspraken. In deze regelingen komen geen actieve deelnemers meer voor.

Premiebeleid

Het premiebeleid van het pensioenfonds is op basis van een zuiver kostendekkende premie. Premiebijdragen kunnen van jaar tot jaar verschillen.

Als zonder aanvullende maatregelen een dekkings- of reservetekort niet binnen de wettelijke hersteltermijn is opgeheven, worden er herstelpremies betaald zodanig dat een dekkings- of reservetekort binnen de wettelijke hersteltermijn wel is opgeheven. De aanvullende herstelpremies worden zo vastgesteld dat het herstel zo egaal mogelijk optreedt.

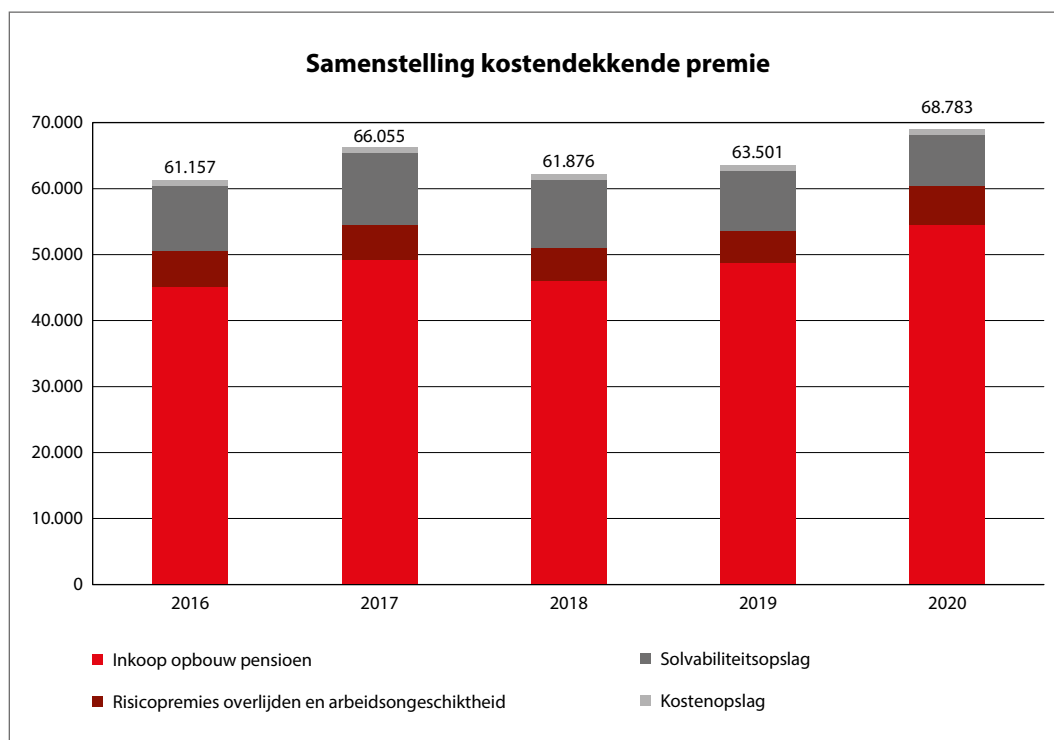
Bij het berekenen van de premie die de deelnemer aan de pensioenregeling bijdraagt wordt de franchise jaarlijks vastgesteld door het bestuur. In 2020 is het pensioengevend salaris gemaximeerd op € 110.111 ¹⁾ (inclusief de ploegentoeslag). De franchise 2020 bedraagt € 14.167 ¹⁾.

De jaarlijkse bijdrage van de deelnemer bedraagt:

- 1,82% van het pensioengevend salaris minus de ploegentoeslag en de franchise, berekend op 1 maart van het lopende jaar en;
- 6,48% van het pensioengevend salaris minus de ploegentoeslag voor zover deze uitstijgt boven viermaal de franchise, berekend op 1 maart van het lopende jaar en;
- 2,00% van de ploegentoeslag.

Conform de ABTN is de kostendekkende premie over boekjaar 2020 vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur waarop ook de TV voor risico van het pensioenfonds wordt berekend. De kostendekkende premie bedraagt € 68.783. De opsplitsing van de kostendekkende premie wordt in de volgende grafiek weergegeven.

¹⁾ In tegenstelling tot de rest van het verslag waarin de bedragen zijn afgerond in duizenden euro's, betreft dit een exact bedrag in Euro.

De zuivere kostendekkende premie en de feitelijke premie over 2020 zijn als volgt samengesteld:

	Feitelijke premie	Zuivere kosten-dekkende premie
Actuarieel benodigde koopsom	60.198	60.198
Opslag in stand houden vereist vermogen	7.585	7.585
Opslag voor uitvoeringskosten	1.000	1.000
	68.783	68.783

De feitelijke premie over 2020 bedraagt € 68.783. Op basis van de uitvoeringsovereenkomst is de feitelijke premie gelijk aan de kostendekkende premie. De betaalde premie over 2020 bedroeg € 72.207. Dit is hoger dan de ex-post kostendekkende premie. In de feitelijke premie wordt vervolgens rekening gehouden met een verrekening van het verschil tussen de ex-ante en ex-post premie voor de werkgever, conform artikel 5 uit de uitvoeringsovereenkomst. Dit verschil wordt verrekend met de te betalen premie in het eerste kwartaal van 2021. Deze verrekening van de premie 2020 bedraagt 3.424. De feitelijke premie komt hierdoor uit op € 68.783, gelijk aan de kostendekkende premie.

Communicatie

De communicatiecommissie heeft in 2020 vijfmaal vergaderd. Belangrijke agendapunten waren de overgang naar een nieuwe partner voor de advisering en uitvoering van onze pensioencommunicatie. Het bestuur besloot dit in handen te geven van de Communicatieafdeling van AZL.

Een ander belangrijk onderwerp betrof de Coronapandemie. Is het pensioenfonds nog steeds in staat om zijn kerntaken, zoals goede administratie, adequate uitvoering van het beleggingsbeleid en correcte en tijdige uitbetalingen van pensioenen te garanderen? De sterke daling op de aandelenbeurzen en het effect op de dekkingsgraad in maart 2020 gaf wellicht extra reden tot zorg.

Op de website en in 2 brieven aan de deelnemers heeft het bestuur uitgelegd welke voorzorgsmaatregelen werden getroffen en waarom het ingezette beleggingsbeleid moest worden voortgezet. Een ander onderwerp was het bespreken van de uitkomsten van het deelnemersvredenheidsonderzoek.

PensioenUpdates

We brachten in 2020 3 PensioenUpdates uit. Het eerste nummer besteedde aandacht aan wijzigingen in het bestuur en aan het nabestaandenpensioen. Het tweede nummer – traditioneel in het teken van het jaarverslag van het afgelopen jaar – werd voor de eerste keer geheel digitaal aangeleverd aan hen die dat als voorkeur hadden aangegeven. Via een systeem van doorklikken wordt de lezer naar het betreffende onderwerp op de website geleid. Het derde en laatste nummer was gewijd aan de resultaten van het deelnemersonderzoek en aan het onderwerp Duurzaam Beleggen.

Campagnes

Er werden in 2020 geen speciale campagnes uitgevoerd. Wel doet het pensioenfonds ieder jaar mee met de jaarlijkse Pensioen3Daagse om het pensioenbewustzijn te bevorderen. Zo ook in 2020.

Website

De website werd vergeleken met het vorig jaar goed bezocht: 16.000 bezoeken tegenover 10.600 in 2019. Het vermoeden is dat daar twee redenen voor zijn: het grote aantal (nieuwe) onderwerpen op de website én we zaten allemaal veel vaker thuis. Wel viel op dat de gemiddelde bezoektijd met 80 seconden per bezoek terugliep. Feitelijk is een en ander echter niet te onderbouwen.

Uitkomsten Deelnemersonderzoek

Het pensioenfonds voert elke twee jaar een deelnemersonderzoek uit om te weten op welke punten het goed of minder goed scoort. Dit levert inzicht op dat gebruikt wordt om het communicatiebeleid verder aan te scherpen. Door het gesloten karakter van het pensioenfonds is de leeftijdscategorie 55+ oververtegenwoordigd bij de respons.

Het vertrouwen in het pensioenfonds blijkt groot te zijn. Er zijn wel zorgen, bijvoorbeeld over de gevolgen van het pensioenakkoord. We moeten hierover dus goed en duidelijk blijven communiceren. Daarnaast blijkt het taalgebruik niet altijd begrijpelijk genoeg.

Vooruitblik

In het laatste kwartaal van 2020 is gewerkt aan het opstellen van een nieuw communicatiebeleidsplan voor de jaren 2021-2023. In het jaarplan 2021 worden onder andere als speerpunten genoemd: het pensioenakkoord, begrijpelijk taalgebruik, duurzaam beleggen en een onderzoek naar segmentatie onder deelnemers op basis van interesse.

Om beter digitaal te communiceren gaan we een nieuwe website laten bouwen. Hierbij nemen we de aanbevelingen van het Branding Project (zie jaarverslag 2019) uiteraard mee.

Beleggingen

Terugblik op 2020

In 2020 behaalde het pensioenfonds een totaalrendement van 8,8%. Dat is iets lager dan het rendement van de benchmark van de totale portefeuille (9,1%). De benchmark verschilt per beleggingscategorie.

In het volgende overzicht ziet u de rendementen van de verschillende categorieën als een percentage van de beleggingsportefeuille op 31 december 2020.

	Behaald	Benchmark
Aandelen	5,2	5,6
Europa	-4,3	-2,8
Wereldwijd	5,1	6,9
Opkomende markten	14,3	8,9
Alternatieve beleggingen	-2,0	-5,4
Vastgoed	-10,3	-25,0
Infrastructuur	-8,9	2,5
Private equity	18,6	21,6
Obligaties	3,6	4,0
Resultaat afdekken valutarisico	1,8	0,3
Resultaat afdekken renterisico	4,3	4,4
Totaal rendement	8,8	9,1

NB: de percentages in de tabel kunnen niet worden opgeteld vanwege de verschillende onderliggende waarden

De benchmarks voor alternatieve beleggingen zijn gebaseerd op de algemene principes voor benchmarks. Twee van de belangrijkste van deze principes zijn dat ze verhandelbaar en repliceerbaar moeten zijn. De alternatieve beleggingen waarin het pensioenfonds belegt, zijn dat niet. Dit betekent dat er mismatches zijn tussen de onderliggende waarden van de benchmarks en de werkelijke beleggingen.

Veel van de alternatieve beleggingen gaan een eindfase in. Hierdoor kunnen investeringen in 'initial public offerings' (IPO's) en sluitingen van onderliggende projecten schommelingen veroorzaken binnen de beleggingscategorieën. De behaalde resultaten van de categorieën aandelen en obligaties kunnen ook verschillen in vergelijking met hun benchmark. Dit komt door de selectieve strategie van de externe vermogensbeheerders.

Onze aandelen en obligaties (exclusief derivaten) presteerden in 2020 minder goed dan de respectievelijke benchmarks. Veel beleggingen zijn gedaan in andere valuta dan de euro. Als de wisselkoers verandert, heeft dat gevolgen voor de waarde in euro's. Dit verschil wordt afgedekt door de valuta afdekking.

De afdekking van de vreemde valuta van de geïndustrialiseerde landen tegen de euro is bijna 100%. Het renterisico – dat wordt veroorzaakt doordat de periode tot het pensioen langer is dan de beleggingsperiode – is grotendeels afgedekt.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Het pensioenfonds vindt dat ethiek, duurzaamheid en 'corporate governance' onlosmakelijk verbonden zijn met goed ondernemerschap. Het pensioenfonds verwacht dit ook van de partners waar het mee samenwerkt, zoals de externe vermogensbeheerders. De beleggingsinstructies van de verschillende vermogensbeheerders bepalen dat zij moeten voldoen aan de eisen in de Europese richtlijnen.

In 2018 heeft het pensioenfonds overwegingen in het kader van ESG (Environment, Social & Governance) toegevoegd aan het beleggingsplan. ESG omvat een breed scala aan factoren die moeten worden meegenomen bij het beoordelen van langetermijnbeleggingsrisico's, in de traditionele financiële analyse die onderdeel is van het beleggingsproces. Sinds 2018 voert het pensioenfonds elk jaar een enquête uit onder alle vermogensbeheerders van het pensioenfonds. Op die manier kan het pensioenfonds de ESG-footprint van zijn beleggingen bepalen.

In 2020 is het ESG-beleid bijgewerkt. Nieuw is de ambitie te begrijpen hoe de vermogensbeheerders omgaan met ESG bij hun beleggingen, en of ESG-criteria deel uitmaken van hun beleggingsbeslissingen. ESG en duurzaam beleggen zijn onderwerpen in ontwikkeling; het doel is het beleid eenmaal per jaar evalueren en ook ten minste één training over dit onderwerp voor het bestuur te organiseren.

Vooruitblik naar 2021

2021 lijkt tot nu toe een goed jaar voor beleggingen. De economieën gaan weer open en het vaccinatieproces is wereldwijd goed op gang gekomen. Het herstel volgt op een ongekend pakket aan steunmaatregelen, die naar verwachting hun werk doen.

De MSCI World steeg in het eerste kwartaal met bijna 11%, in eurotermen. Wat betreft geografische regio's presteerden Amerikaanse aandelen licht beter dan Europese aandelen en aandelen opkomende markten. Energie, grondstoffen, industrie en financiële aandelen presteerden beter dan groeisectoren als technologie. De goede performance van dividendaandelen vergeleken met groeiaandelen is vooral te danken aan de gestegen rente, in de Verenigde Staten nog sterker dan in de Eurozone.

Vooruitlopend op meer groei stegen de rentetarieven wereldwijd, maar slechts tot het niveau dat voor de groeiraming was voorzien. De hogere rendementen van US treasury bonds werden getriggerd door de snelle vaccinatie van de Amerikaanse bevolking, de voorziene snellere opheffing van de beperkende maatregelen en, daardoor, een snellere normalisatie van de economische situatie. Daarnaast hadden het fiscale steunpakket 'Relief Plan' van USD 1,9 biljoen en het 'Build Back Better' plan van USD 2,25 biljoen dat het congres in maart 2021 goedkeurde, een positieve uitwerking op de langjarige rentetarieven. De Amerikaanse 10-jaarsrente steeg van 0,94% eind 2020 naar 1,74% eind maart 2021. Centrale banken blijven steun toezeggen en houden de rentetarieven laag. De inflatieverwachtingen stegen naar het hoogste niveau sinds 2008, vanwege de recordstanden van aandelenmarkten, vastgoed en cryptovaluta, terwijl er geen tekenen zijn dat het beleid wordt aangescherpt. Hoewel de verwachting is dat de inflatie dit jaar fors zal stijgen, gaat het lang duren voordat de arbeidsmarkten zijn hersteld, dus voor 2021 wordt niet verwacht dat er een opwaartse salarisdruk gaat ontstaan, wat de centrale banken in de gelegenheid stelt om hun steun vol te houden.

Buitenlandse aandelenmarkten blijven volatiel, vanwege de ongeëvenaarde schuldenlast en monetaire steunpakketten. De sterke stijging van Amerikaanse kapitaalmarktrente, vergeleken met die van de eurozone, zorgde voor een stijging van de dollar: eind maart 2021 bereikte de dollar een wisselkoers van 1,17 tegenover de euro.

Allocatie beleggingen

In de tabel hieronder staan de benchmarks voor de strategische allocatie. Deze zijn opgenomen in het beleggingsplan conform de de-risking strategie.

Aandelenclassificatie	Strategische benchmark	Met ingang van 31 januari 2021
Aandelen	19%	16,3%
Vastrentende waarden (inclusief onderpand)	76%	78,2%
Alternatieve beleggingen	5%	4,6%

Eind januari 2021 bevat de beleggingsmix van het pensioenfonds 16,3% aandelen, dus een lager percentage dan de strategische benchmark (19%). De vertegenwoordiging van de regionale beleggingen in wereldwijde aandelen, Europese aandelen en de aandelen opkomende landen is respectievelijk 11,9% (benchmark: 13,7%), 1,7% (benchmark: 3,0%) en 3,31% (benchmark: 2,3%). De totale alternatieve beleggingen bedroegen 4,6% (benchmark: 5,0%).

Binnen de alternatieve beleggingen zien we de volgende verdeling:

Aandelenclassificatie	Strategische benchmark	Met ingang van 31 januari 2021
Vastgoed	2,2%	1,6%
Infrastructuur	1,4%	1,5%
Private equity	1,4%	1,5%

De beleggingen in vastrentende waarden bedroegen 68,8% (benchmark: 76,0%). De kasstromen eindigden op 9,7%, inclusief onderpand van 9,4%, dat wordt gebruikt om het tegenpartijrisico met betrekking tot de renteswap af te dekken. Op 31 januari 2021 bedroegen de beschikbare operationele kasstromen 0,5%.

Verzekerdenbestand

Actieve deelnemers

Het aantal deelnemers voor wie wordt bijgedragen is in het verslagjaar met 80 afgenomen van 1.391 naar 1.311. Daar zitten ook de deelnemers bij die premievrijstelling hebben verkregen wegens langdurige volledige arbeidsongeschiktheid (WAO/WIA). Ultimo 2020 kwamen 37 deelnemers (2019: 36) hiervoor in aanmerking.

Gewezen deelnemers

Bij beëindiging van de dienstbetrekking met de onderneming blijft het opgebouwde pensioenrecht door de gewezen deelnemers behouden. Op 31 december 2020 had het pensioenfonds 1.029 gewezen deelnemers.

Pensioenuitkeringen

Het totaal aantal uitkeringsgerechtigden is in het verslagjaar per saldo met 48 gestegen. Er zijn 36 personen met een niet opgevraagd pensioen, waarvan 29 ouderdomspensioen en 7 nabestaandenpensioen.

	2020	2019	Toename
Specificatie pensioengerechtigden			
Ouderdomspensioen	2.088	2.066	22
Nabestaandenpensioen	736	708	28
Wezenpensioen	18	20	-2
Totaal	2.842	2.794	48

Uitvoeringskosten

Kosten pensioenbeheer

	2020			2019		
	Pensioen- beheer	Vermogens- beheer	Totaal	Pensioen- beheer	Vermogens- beheer	Totaal
Administratiekosten	831	94	925	844	165	1.009
Accountantskosten	28	29	57	27	27	54
Kosten actuaris	265	258	523	245	240	485
Bestuurskosten	10	10	20	10	10	20
Overige kosten	152	160	312	104	221	325
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	1.286	551	1.837	1.230	663	1.893
Kosten pensioenbeheer per (actieve en pensioengerechtigde) deelnemer	€ 309,66			€ 293,94		
Kosten in % van de technische voorzieningen	0,05%			0,06%		

Om de kosten per deelnemer te berekenen is het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden (2020: 4.153 ; 2019: 4.185); hiermee volgen wij de aanbeveling van de Pensioenfederatie. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee in deze berekening. Omdat het pensioenfonds krimpend is en relatief weinig deelnemers heeft om de kosten te verdelen, zijn de kosten per deelnemer hoog vergeleken met andere pensioenfondsden. Een andere manier is de kosten uitdrukken in een percentage van de technische voorzieningen. De kosten uitgedrukt in een percentage van de technische voorzieningen zijn relatief laag in vergelijking met andere pensioenfondsden.

In 2020 zijn de pensioenbeheerkosten met 3% gedaald. Deze daling is enerzijds te verklaren door een vermindering van de incidentele administratiekosten en doorbelaste kosten van de onderneming aan het pensioenfonds (sinds 2019 worden de kosten voor 65% doorbelast). Anderzijds is er een stijging van actuariële advieskosten in vergelijking met 2019.

Een deel van de kosten pensioenbeheer kunnen toegerekend worden aan vermogensbeheer. Bijvoorbeeld de kosten actuaris en accountant, die werkzaamheden verrichten voor vermogensbeheer en voor pensioenbeheer. In 2020 ging 30% van de totale kosten voor pensioenbeheer op aan vermogensbeheer. Dat percentage is verwerkt in de tabel hierboven. De allocatie van 30% van de totale kosten pensioenbeheer aan vermogensbeheer wordt als richtlijn gehanteerd voor de komende jaren en periodiek geëvalueerd.

Kosten vermogensbeheer

	2020	2019
Kosten vermogensbeheer	10.563	14.582
Transactiekosten	3.678	4.187
Totaal kosten vermogensbeheer, inclusief transactiekosten	14.241	18.769

	2020	2019
Gemiddeld belegd vermogen	3.018.053	2.678.388
Kosten vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,35%	0,54%
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,12%	0,16%
Totale kosten (incl. transactiekosten) in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,47%	0,70%

We kunnen de kosten van het vermogensbeheer in drie categorieën verdelen:

- De kosten zoals die in de jaarrekening zijn verwerkt. Het gaat hierbij onder andere om de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s), het bewaarloon, kosten van ondersteuning bij het vermogensbeheer, kosten accountant betreffende het vermogensbeheer en kosten met betrekking tot de beleggingsadministratie.
- De kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet verwerkt in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de jaarrekening.
- De transactiekosten.

Toelichting kostenontwikkeling vermogensbeheer

Boekjaar 2020	Management-vergoedingen	Performance-vergoedingen	Transactie kosten	Totaal
Vastgoed	443	64	412	919
Aandelen	3.729	–	461	4.190
Alternatieve beleggingen	757	546	129	1.432
Vastrentende waarden	3.029	–	2.074	5.103
Overige beleggingen	–	–	602	602
	7.958	610	3.678	12.246
Overige kosten vermogensbeheer				1.444
Toerekening kosten pensioenbeheer				551
Totale kosten vermogensbeheer inclusief transactiekosten				14.241
Aansluiting tussen kostenspecificatie en jaarrekening				
Toerekening kosten pensioenbeheer				551
Kosten vermogensbeheer rechtstreeks gefactureerd aan het fonds				12.296
				12.847
Kosten rechtstreeks ten laste van beleggingsrendementen gebracht				1.394
Totale kosten vermogensbeheer inclusief transactiekosten				14.241

Boekjaar 2019	Management- vergoedingen	Performance- vergoedingen	Transactie kosten	Totaal
Vastgoed	769	863	790	2.422
Aandelen	4.304	–	491	4.795
Alternatieve beleggingen	941	3.388	106	4.435
Vastrentende waarden	2.393	–	1.949	4.342
Overige beleggingen	–	–	851	851
	8.407	4.251	4.187	16.845
Overige kosten vermogensbeheer				1.261
Toerekening kosten pensioenbeheer				663
Totale kosten vermogensbeheer inclusief transactiekosten				18.769
Aansluiting tussen kostenspecificatie en jaarrekening				
Toerekening kosten pensioenbeheer				663
Kosten vermogensbeheer rechtstreeks gefactureerd aan het fonds				11.411
				12.074
Kosten rechtstreeks ten laste van beleggingsrendementen gebracht				6.695
Totale kosten vermogensbeheer inclusief transactiekosten				18.769

Toelichting kosten

De informatie waarop deze gegevens gebaseerd zijn is tot stand gekomen door het toepassen van de richtlijnen van de Pensioenfederatie. Alleen een gedeelte van de data voor de alternatieve beleggingen zijn direct verkregen van de beheerders.

De managementvergoedingen zijn in 2020 met 5% gedaald. Door de ingezette de-risking wordt er meer vermogen van zakelijke waarden als aandelen verkocht in ruil voor vastrentende waarden. De managers van vastrentende waarden hebben over het algemeen een lagere managementvergoeding.

De transactiekosten zijn met 12% gedaald. Door de verkoop van vastgoed in de alternatieve beleggingsfondsen zijn de transactiekosten gedaald.

De performancevergoedingen voor de vermogensbeheerders zijn in 2020 met 86% afgenomen. De performancevergoedingen voor alternatieve vermogensbeheerders waren in 2019 veel hoger, aangezien een van de infrastructuurmanagers een rendement behaalde van meer dan 30% in vergelijking met ongeveer 12% in 2020, wat resulteerde in een forse daling van de performancevergoedingen in 2020.

De managementvergoeding voor vastrentende waarden steeg met 27%. Door de de-risking wordt er meer toegewezen aan vastrentende waarden, terwijl activa uit aandelen en alternatieve beleggingen worden geliquideerd. De activa toegewezen aan vastrentende waarden zijn in 2020 met 15% gestegen, waardoor de managementvergoeding voor de categorie vastrentende waarden toenam. Over het algemeen worden bij vastrentende waarden hogere kosten gemaakt in het jaar van in- en uitstap dan in de jaren waarin de investeringen gelijk blijven.

Alle performancevergoedingen zijn op basis van afspraken vastgelegd in de goedgekeurde prospectus van de beleggingsfondsen, gebaseerd op het (verwachte) rendement boven het vastgestelde grensrendement. Deze beleggingsfondsen worden gecontroleerd door externe accountants. De hoogte van de vermogensbeheerskosten hangt af van verschillende factoren. Het actieve beleggingsbeleid van het pensioenfonds zorgt voor iets hogere kosten dan bij een passief beleid. Daarnaast spelen schaalvoordelen een rol. Over het algemeen brengen alternatieve beleggingen en aandelenbeleggingen hogere kosten met zich mee in vergelijking tot vastrentende waarden. De vermogensbeheerskosten worden in detail gepresenteerd en besproken met een vertegenwoordiging van het bestuur. Bij de bespreking van de kosten worden de alpha's (resultaten minus benchmark, kosten reeds afgetrokken) in ogenschouw gehouden.

Governance

Bestuur

Het bestuur heeft in 2020 vijf maal vergaderd. Het bestuur heeft drie keer met het verantwoordingsorgaan overlegd.

De belangrijkste onderwerpen die in de bestuursvergaderingen aan de orde kwamen, zijn onder andere:

- de financiële positie van het pensioenfonds;
- actuele ontwikkelingen in de pensioensector (waaronder nieuw pensioenakkoord);
- het pensioenbeleid (waaronder premiebeleid);
- het beleggingsbeleid (waaronder het investeringsplan, Investment Management Agreement (IMA) en de-risking);
- de wijziging van fondsdocumenten, zoals de ABTN en het pensioenreglement;
- de governance, compliance en risk nota (IOP II, beloningsbeleid en het melden van wijzigingen uitbesteding aan DNB);
- het communicatiebeleid;
- collectieve evaluatie van het bestuur;
- uitbestedingsovereenkomst pensioenbureau;
- het risicomanagement, met name wijzigen van de Failure Mode and Effect Analysis (FMEA) matrix;
- wijziging compliance officer en;
- IOP II (benoeming sleutelfunctiehouders).

Fondsdocumenten

In het verslagjaar zijn de volgende fondsdocumenten gewijzigd:

ABTN

De actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) wordt jaarlijks door het bestuur geactualiseerd. De ABTN is onder andere aangepast naar aanleiding van de IOP II richtlijn, tekstuele aanpassingen en het actualiseren van het beleggingsbeleid.

Pensioenreglement

Naar aanleiding van overleg tussen Dow als werkgever en de ondernemingsraad is een aantal wijzigingen doorgevoerd in het pensioenreglement. Dit betrof een verduidelijking in artikel 7 (Arbeidsongeschiktheid) lid 4 (basis pensioengrondslag) en een aanpassing in artikel 9.1.3 (Uitkering van de pensioenen, uitbetaling pensioenen in 12 maandelijkse termijnen, inclusief een vakantietoeslag ter hoogte van 8%). Tevens zijn de gebruikelijke fiscale bedragen (onder andere franchise en pensioengevend loon) aangepast. Het meest actuele pensioenreglement is voor deelnemers beschikbaar op de website van het pensioenfonds.

Geschiktheid en evaluatie

Het geschiktheidsbeleid en het opleidingsplan zijn vastgelegd in een geschiktheidsplan. Het geschiktheidsplan is in maart 2020 geactualiseerd. Het bestuur streeft naar ten minste 2 bestuursleden met geschiktheidsniveau B (uitermate bekwaam) op de algemene deskundigheidsgebieden). In het verslagjaar is de kennismatrix en de competentie matrix actueel gemaakt. Deze zijn geëvalueerd in het bestuur, waarbij vastgesteld is dat de verschillende kennisgebieden en competenties voldoende geborgd zijn.

Deskundigheidsbevordering

Het besturen van een pensioenfonds is een grote verantwoordelijkheid. Dat vraagt om geschikte bestuurders.

Geschiktheid bestaat uit deskundigheid, competenties en professioneel gedrag; het functieprofiel van het pensioenfonds bepaalt of iemand hieraan voldoet.

Het bestuur volgde in 2020 diverse trainingen en workshops. In 2020 lag het accent op Environmental, Social and Governance (ESG), het nieuwe pensioenakkoord en een aantal financiële en/of risicoaspecten, zoals Credit Ratings en Manager Selectie. Vanwege de COVID-19 reisbeperkingen werden deze trainingen digitaal gevolgd.

Daarnaast namen meerdere bestuursleden deel aan webinars en webcasts met het nieuwe pensioenakkoord als hoofdonderwerp. Het bestuur leerde verder veel van actuele, themagerichte microlearnings met kennis, nieuwe inzichten, actualiteiten en opinies.

Diversiteit

In de profielschets bij een vacature wordt rekening gehouden met de diversiteit en de wens om complementair samengesteld te zijn. Diversiteit is een doel voor het pensioenfonds, maar voor het pensioenfonds is het belangrijkste dat de meest geschikte mensen een bestuurdersrol vervullen.

Beloningsbeleid

Het pensioenfonds voert een duurzaam en beheerst beloningsbeleid. De beloning staat in redelijke verhouding tot de gedragen verantwoordelijkheid, de aan de functie gestelde eisen en aan het tijdsbeslag.

Het bestuur kan kennis nemen van het beloningsbeleid van partijen aan wie taken zijn uitbesteed. Tevens zal bij uitbesteding aan een nieuwe partij concrete aandacht worden besteed aan het beloningsbeleid van de derde partij.

Gedragscodes / Compliance Officer

Het bestuur hanteert een gedragscode. Jaarlijks, per vergadering, en bij uittreding bevestigen de leden van het bestuur dat zij de gedragscode hebben nageleefd. De gedragscode is in september 2020 opnieuw door het bestuur vastgesteld.

Harmen Pullen is sinds 12 september 2019 de compliance officer van het pensioenfonds. De compliance officer is onder meer belast met de controle op de naleving van de gedragscode. De compliance officer heeft een compliance rapportage over 2020 opgesteld. In deze rapportage wordt onder meer gerapporteerd over de naleving van de gedragsnormen uit de gedragscode door de verbonden personen en de aanwezigheid en de naleving van het compliance beleid van het pensioenfonds. Over 2020 heeft de compliance officer geen bijzonderheden geconstateerd.

Sleutelfunctiehouders

IORP II vereist dat pensioenfonds drie sleutelfuncties inrichten om het bestuur te ondersteunen bij de uitvoering van en te zorgen voor een gezonde en prudente bedrijfsvoering.

Hiervoor heeft het bestuur drie sleutelfunctiehouders benoemd. De risicobeheer sleutelfunctiehouder is Berto Kroes, de interne audit sleutelfunctiehouder is Caroline Van Eecke en de actuariële sleutelfunctiehouder is Marnix Ceelaert (werkzaam bij Willis Towers Watson). De Nederlandsche Bank (DNB) heeft ingestemd met de benoemingen van de sleutelfunctiehouders.

De interne audit sleutelfunctiehouder koos in 2020 voor Finvision als Interne Audit uitvoerder. In november begon Finvision met de interne audit op member master data.

In het jaarverslag 2021 zullen de sleutelfunctiehouders over hun bevindingen rapporteren.

Wet- en regelgeving

Het bestuur is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving. Het afgelopen jaar zijn er door de toezichthouders De Nederlandsche Bank N.V. en/of de Stichting Autoriteit Financiële Markten geen boetes en aanwijzingen aan het pensioenfonds

gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder. DNB heeft het pensioenfonds niet bezocht.

Code pensioenfondsen

Met ingang van 1 januari 2014 is de Code Pensioenfondsen van kracht geworden. De Code is opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid, die hiermee normen formuleren voor 'goed pensioenfondsbestuur'. Het pensioenfonds volgt de normen die zijn neergelegd in de Code waar dat mogelijk is, maar wijkt af waar dat noodzakelijk of gewenst wordt geacht. Een belangrijk principe van de Code Pensioenfondsen is 'comply or explain'. Dat betekent dat waar afgeweken wordt van de Code Pensioenfondsen, het pensioenfonds hierover verantwoording aflegt in het jaarverslag. Het overzicht van de Code en de normen worden op de website van het pensioenfonds gepubliceerd.

Normen uit de Code pensioenfondsen waarvan door Stichting Dow Pensioenfonds is afgeweken in 2020

Op de website van het pensioenfonds is een inventarisatie van de naleving van de normen opgenomen. Hieronder worden de normen toegelicht die (nog) niet volledig worden nageleefd:

normnr	Inhoud norm	Toelichting op afwijking
28.	Het eigen functioneren is voor het bestuur een continu aandachtspunt. Het bestuur en intern toezicht evalueren jaarlijks het eigen functioneren van het orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betrekken het bestuur en het intern toezicht één keer in de drie jaar een onafhankelijke partij.	Het bestuur evalueert eenmaal per jaar het bestuur als geheel en evalueert tweejaarlijks de bestuursleden individueel in de vorm van evaluatiegesprekken. Van deze norm wordt afgeweken, nu het functioneren van de bestuursleden individueel tweejaarlijks wordt geëvalueerd. De zelfevaluatie kan worden geleid door een externe partij. In ieder geval zal eenmaal per drie jaar een onafhankelijke partij betrokken worden bij de bestuursevaluatie. Hiervoor is een proces vastgelegd in het geschiktheidsplan van het pensioenfonds.
33.	In zowel het bestuur als in het verantwoordingsorgaan als in het belanghebbendenorgaan is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit binnen het bestuur te bevorderen.	Het bestuur bevat momenteel geen leden onder de 40 jaar. Ook het verantwoordingsorgaan voldoet hier niet aan. Vanwege het feit dat het pensioenfonds gesloten is voor nieuwe deelnemers – en inherent daaraan de gemiddelde leeftijd toeneemt – blijft het een uitdaging om hieraan invulling te geven. Bij het selectieproces voor nieuwe kandidaten wordt hier door het bestuur extra aandacht aan besteed. Het belanghebbendenorgaan is niet van toepassing.
34.	De zittingsduur van een bestuurslid is maximaal 4 jaar. Een bestuurslid kan maximaal twee keer worden herbenoemd.	De zittingstermijn van het bestuursmandaat is maximaal 6 jaar, met maximaal 1 maal herbenoeming. De maximale zittingstermijn is 12 jaar. Wanneer een bestuurslid instapt in een volle eerste termijn van 6 jaar is één herbenoeming mogelijk met een maximale zittingstermijn van 12 jaar. Indien een bestuurslid wordt vervangen gedurende een lopende termijn kan het nieuwe bestuurslid 2 maal herbenoemd worden met een maximale zittingstermijn van 12 jaar.

normnr	Inhoud norm	Toelichting op afwijking
38.	Het bestuur en het verantwoordingsorgaan toetsen voorgedragen kandidaten mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen. Het verantwoordingsorgaan bevordert dat in de procedure de competentievisie wordt meegenomen, inclusief de diversiteitsdoelstellingen.	Het bestuur zal aan de voordragende dan wel de verkiezende partij van een betreffend bestuurslid de diversiteitsdoelstellingen van het pensioenfonds bekend maken.

Klachten en geschillen

Een deelnemer kan een klacht indienen als deze van mening is dat bij de uitvoering van de pensioenreglementen zijn rechten zijn geschaad. Het bestuur heeft in 2020 geen klachten ontvangen.

Risicomanagement

Het risicomanagement van het pensioenfonds bestaat uit een aantal onderdelen. In de ABTN zijn een serie individuele risico's geïdentificeerd waar het pensioenfonds mee te maken heeft. Mogelijke scenario's waarbij deze risico's zich voor kunnen doen worden geanalyseerd met een zogenaamde Failure Mode and Effect Analysis (FMEA).

De FMEA is uitgewerkt met de beheersmaatregelen die het betreffende risico verder beperken. Aan de hand van een matrix wordt impact en kans van scenario's beoordeeld om een bruto risico vast te stellen. De beoordeling van de impact is dit jaar aangepast. Deze wordt daarbij niet alleen vanuit een financieel en reputatieperspectief beoordeeld.

Het integraal behalen van de fondsdoelstellingen zoals vastgelegd in Missie, Visie, Strategie en Doelstellingen wordt meegenomen in de beoordeling. Na risicobeperkende maatregelen beoordeeld te hebben wordt aangegeven hoe groot de kans is dat een scenario op tijd wordt ontdekt. Vermenigvuldiging van impact, kans en detectie geeft een Risk Priority Number (RPN). Afhankelijk van de waarde van de RPN zijn additioneel maatregelen noodzakelijk.

Uit de FMEA komt een lijst met risicobeperkende maatregelen voort. Veel maatregelen dragen bij aan risicoreductie van diverse scenario's in de FMEA. De risicobeperkende maatregelen worden regelmatig beoordeeld op goede uitvoering en effectiviteit. Risicobeperkende maatregelen worden onderverdeeld naar type lagen van bescherming zoals vastgelegd in de IORP II richtlijn.

Onderdeel van het raamwerk is een dashboard waar de status van de belangrijkste risico's en risicobeperkende maatregelen in wordt weergegeven. Om het raamwerk te onderhouden zijn een Sleutelfunctiehouder Risicobeheer en een Risicomanager benoemd door het bestuur. Op tweewekelijkse basis vindt een overleg plaats tussen de financiële en niet-financiële risicomanager om dit raamwerk verder te actualiseren. Bij iedere bestuursvergadering is het bespreken van de risico's met de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer – aan de hand van een risicodashboard – een vast agendapunt.

Het risicomanagement is anders dan voor de meeste pensioenfonds. Het pensioenfonds is krimpend; het beleggingsrisico wordt via de-risking afgebouwd. Daarnaast is Dow als werkgever altijd bereid geweest de risico's van het pensioenfonds af te dekken door middel van een bijstortingsverplichting. Juist daarom ook heeft het pensioenfonds altijd al gedaan wat artikel 102a PW vraagt: de risicohouding afstemmen met de sociale partners.

Met de werkgever is daarom wederom afgestemd welke risico's het beleggingsbeleid met zich mee brengt, en welke aanvullende premies en – bij gunstige scenario's – premiekortingen nodig dan wel mogelijk zijn. De werkgever is nog steeds bereid deze risico's te dragen, waarbij het pensioenfonds zich uiteraard inspant om goede rendementen te halen.

De pensioenuitkeringen hangen niet af van het beleggingsbeleid. De resultaten van het beleggingsbeleid worden immers eerst in de dekkingsgraad opgevangen, en uiteindelijk in de afdracht van de werkgever. Het pensioenresultaat is dus in alle economische scenario's onafhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds.

Omdat er in de pensioenregeling geen toeslagbeleid/indexeringsambitie is opgenomen – en de werkgever garant staat voor voldoende vermogen voor alle (opgebouwde) pensioenen – levert de haalbaarheidstoets geen nieuwe stuurmiddelen voor de risico's van het pensioenfonds. Het bestuur houdt nauwkeurig in de gaten wat de uitwerking van het pensioenakkoord gaat betekenen voor deze situatie. Het bestuur heeft inmiddels een commissie benoemd die tijdens de arbeidsvoorwaardelijke fase voorbereidingen treft en ondersteuning biedt.

A) Financiële risico's

De voornaamste risico's die het pensioenfonds loopt, komen voort uit de andere aard van de beleggingen dan de verplichtingen. Nog specifiekere betreft dit het aandeel beleggingen in zakelijke waarden (aandelen en alternatieve beleggingen) en de doorgaans lagere rentegevoeligheid van de bezittingen dan de verplichtingen. Daarnaast heeft het pensioenfonds een moeilijk beheersbaar risico vanuit het feit dat de disconteringsvoet voor de verplichtingen niet alleen door de markt (economie) bepaald wordt, maar ook via de zogeheten Ultimate Forward Rate (UFR) door de politiek dan wel De Nederlandsche Bank.

Het vereist eigen vermogen (VEV) geeft inzicht in de belangrijkste financiële risico's die het pensioenfonds loopt: renterisico, zakelijke waarden risico, valutarisico, kredietrisico, verzekeringstechnisch risico en risico uit hoofde van actief beheer. Het VEV is de omvang van het eigen vermogen waarover een pensioenfonds ten minste zou moeten beschikken. De hoogte van het VEV is afhankelijk van het risicoprofiel van het pensioenfonds volgend uit zijn strategisch beleggingsbeleid. Het VEV is aldus een maat voor het (strategisch) risicoprofiel van het pensioenfonds. Eind 2020 was het totale VEV 12,4% van de totale technische voorziening.

Het financiële risico van klimaatverandering is opgenomen in de FMEA.

De financiële risico's bestaan uit:

Renterisico (S1)

De rente is gedaald in 2020 (impact op de dekkingsgraad eind 2020 versus eind 2019: een daling van 11,8%). Dit is een moeilijk te beheersen risico, vanwege de 'politieke' invloed op de UFR. Het pensioenfonds beoogt 85% van het renterisico ten opzichte van de verplichtingen af te dekken met evenwel ruimte daar omheen, om de dagelijkse variaties op te vangen en zo nodig in te kunnen spelen op een tactische afwijking van de beoogde renteafdekking. Het bestuur heeft ervoor gekozen het renterisico van de verplichtingen op marktwaarde af te dekken, gezien de 'kunstmatige' aard van de zogenaamde UFR rentecurve. Als de marktrente daalt, is de impact op de financiële positie relatief beperkt bij 85% afdekking van het renterisico. Eind 2020 is de buffer voor het renterisico (de zogenaamde S1 in het standaardformulier voor het Vereist Eigen Vermogen) 0,1% tegenover de totale buffer van 12,4%.

Marktrisico (S2)

Dit is het risico als gevolg van wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen de (handels-)portefeuille. Onderdeel van het marktrisico zijn:

Financiële markten

Dit is het risico op een waardevermindering van de totale activa als gevolg van veranderende marktomstandigheden, concentratie en correlatie.

Het beleid van het Bestuur aangaande dit risico wordt vastgesteld door middel van een ALM studie en Risk Budgeting studie. De beleggingsmix wordt zodanig vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. Er wordt onder andere gebruik gemaakt van spreiding over en binnen de verschillende beleggingscategorieën.

(Markt)liquiditeit

Dit betreft de mate van gevoeligheid van de activa voor marktomstandigheden die illiquiditeit teweeg kunnen brengen. Tevens valt hier het risico onder dat liquiditeitsstekorten kunnen optreden als gevolg van het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van de timing en de omvang van inkomende en uitgaande kasstromen.

Beide vormen van liquiditeitsrisico zijn in het beleggingsbeleid geïntegreerd en worden gemonitord door het Bestuur. De in- en uitgaande kasstromen worden (zowel aan de vermogenskant als aan de verplichtingenkant) op maandbasis gemonitord. Portfolio Investments volgt namens het Bestuur dagelijks de liquiditeitspositie (asset-only) op hetzelfde tijdstip dat onderpand voor de derivatenposities wordt gestort. Informatie over liquiditeitsposities wordt gedeeld met de Beleggingscommissie.

Op voorhand is er elk jaar veel onzekerheid over de ontwikkeling van de aandelenbeleggingen; die onzekerheid is onlosmakelijk verbonden aan deze beleggingscategorie. Het pensioenfonds heeft een aanzienlijke tijdshorizon en kan daardoor dit risico dragen. Daarnaast wordt door middel van spreiding naar regio, sector en manager getracht voldoende diversificatie te hebben. Indien een negatieve schok op zakelijke waarden (aandelen en alternatieve beleggingen) optreedt, is de impact op de financiële positie naar verwachting relatief groot.

Eind 2020 is de buffer voor het zakelijke waarden risico (de zogenaamde S2 in het standaardformulier voor het Vereist Eigen Vermogen) 7,9% tegenover de totale buffer van 12,4%.

Valutarisico (S3)

Ook op valutagebied verschilt de aard van de beleggingen en verplichtingen. Risico inschatting op dit gebied heeft ertoe geleid dat het valutarisico op ontwikkelde landen door het pensioenfonds volledig wordt afgedekt, terwijl het valutarisico op opkomende landen niet wordt afgedekt. De impact van negatieve valutaontwikkelingen op de financiële positie is relatief klein. Eind 2020 is de buffer voor het valutarisico (de zogenaamde S3 in het standaardformulier voor het Vereist Eigen Vermogen) 1,4% tegenover de totale buffer van 12,4%.

Kredietrisico (S5)

Dit is het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen en ontvangen garanties) niet nakomt, bijvoorbeeld door faillissement of door het aan restricties onderhevig zijn van buitenlandse betalingen.

Op basis van de uitkomsten van de ALM-studie en Risk Budgeting studie wordt uiteindelijk de beleggingsmix met bandbreedtes vastgesteld. Indirect wordt met de keuze voor de invulling van de asset mix gekozen voor een bepaalde invulling van het kredietrisico. Het risico wordt beheerst door selectie van solide tegenpartijen en tegenpartijlimieten, al dan niet in combinatie met zekerheidsstellingen. Het pensioenfonds maakt geen gebruik van afdekking van dit risico door middel van derivaten. De impact van het aanwezige kredietrisico op de financiële positie is relatief beperkt. Eind 2020 is de buffer voor het kredietrisico (de zogenaamde S5 in het standaardformulier voor het Vereist Eigen Vermogen) 5,5% tegenover de totale buffer van 12,4%.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Dit is het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen.

Eind 2020 is de buffer voor het verzekeringstechnisch risico (de zogenaamde S6 in het standaardformulier voor het Vereist Eigen Vermogen) 2,8% tegenover de totale buffer van 12,4%.

Liquiditeitsrisico (S7)

Dit is het risico dat het pensioenfonds niet over voldoende liquide middelen beschikt en niet aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. Hierdoor moeten wellicht beleggingen met verlies worden verkocht, wat een negatieve invloed heeft op de dekkinggraad. Er zijn in het fonds voldoende liquide beleggingen, die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om een eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren. De buffer voor dit risico (S7) is daarom op nul gesteld.

Concentratierisico (S8)

Het concentratierisico is door de spreiding van de beleggingen niet materieel. Het pensioenfonds is niet blootgesteld aan één specifieke risicocategorie. De buffer voor dit risico (S8) is derhalve op nul gesteld.

Operationeel risico (S9)

De niet financiële risico's, waarvan het operationele risico het belangrijkste is, worden beheerst door een adequate administratieve organisatie en interne controle, het vier ogen principe, checks and balances en door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de uitvoeringsorganisatie. De buffer voor het operationeel risico (S9) is daarom op nul gesteld.

Actief Beheer (S10)

Het actief beheer risico heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nagestreefde portefeuille. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de (deel)portefeuille vastgelegde benchmark.

Eind 2020 is de buffer voor het actief beheer risico (de zogenaamde S10 in het standaardformulier voor het Vereist Eigen Vermogen) 2,6%, tegenover de totale buffer van 12,4%.

Diversificatie effect

De benodigde buffer per risicocategorie is vastgesteld op basis van het afzonderlijke risico. De benodigde buffer voor alle risicocategorieën tezamen (op totaalniveau) is lager dan de som van de benodigde buffers per afzonderlijk risico. Dit komt omdat er bij de vaststelling van het vereist vermogen verondersteld wordt (conform het standaardmodel) dat de risico's onafhankelijk zijn van elkaar met uitzondering van een correlatie tussen de risico's op het gebied van rente (S1), zakelijke waarden (S2) en krediet (S5). Het verschil tussen de benodigde buffer op totaalniveau en de som van de benodigde buffers voor elk van de afzonderlijke risico's is gepresenteerd onder de term diversificatie.

Eind 2020 is het diversificatie effect 7,9% negatief tegenover de totale buffer van 12,4%.

Het Bestuur en de Beleggingscommissie ontvangen op kwartaalbasis een risicorapportage waarin de financiële risico's worden geëvalueerd. Deze risicorapportage wordt voorbereid door Portfolio Investments. Het Bestuur van het pensioenfonds is, zonder enige uitzondering, eindverantwoordelijk voor alle pensioenfonds activiteiten, waaronder het beleggingsproces (en dus ook het risicomanagement).

B) Niet-financiële risico's

Financiële en niet-financiële risico's zijn verder uitgewerkt in de FMEA-matrix. De risico's worden periodiek geactualiseerd; mitigerende maatregelen worden gecontroleerd op correcte uitvoering. Hierbij wordt gecontroleerd of:

- de risico's nog steeds actueel zijn;
- de inschatting van de ernst van het risico en de kans dat de situatie optreedt nog correct is;
- geplande opvolgingsacties uitgevoerd zijn met het verwachte resultaat;
- er nieuwe risico's moesten worden toegevoegd;
- mitigerende maatregelen aantoonbaar uitgevoerd zijn, en daadwerkelijk invloed hebben op het geïdentificeerde risico.

Integriteitsrisico (compliance)

Dit is het risico dat de integriteit van het pensioenfonds wordt beïnvloed als gevolg van niet-integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel de leiding, in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijk en door het bestuur opgestelde normen. Onderdelen van het integriteitsrisico zijn:

- Belangenverstrengeling
 - Nevenfuncties
 - Privérelaties
 - Uitbesteding
- Corruptie
- Fraude
 - Interne fraude
 - Externe fraude
- Schending Sanctiewet
- Handel met voorkennis
- Witwassen
- Terrorisme financiering
- Cybercrime
- Maatschappelijk onbetamelijk gedrag

Voor een aantal integriteitsthema's heeft het bestuur een gedragscode opgesteld dan wel beleid vastgelegd in de governance compliance en risk nota. Een externe compliance officer ziet toe op naleving van de gedragscode van het bestuur, RvT, verantwoordingsorgaan, pensioenbureau en directeur Portfolio Investments.

Zoals hiervoor vermeld heeft het bestuur een systematische analyse van integriteitsrisico's Certified Integrated Risk Advisor (CIRA) verricht en aan de hand van deze analyse het integriteitsbeleid nader vormgegeven.

Integriteitsrisico (cultuur)

Het beleid inzake cultuur wordt vastgelegd in de governance, compliance & risk nota, met inbegrip van gedragscode en compliance beleid. Het beleid wordt gemonitord tijdens bestuursevaluaties en individuele evaluaties.

Uitbestedingsrisico

Het risico betreffende de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden.

In het kader van het uitbestedingsrisico aan externe dienstverleners is in 2020 aan de dienstverleners gevraagd om een beschrijving van de risico's voor het pensioenfonds aan te leveren indien de werkzaamheden niet, niet juist, niet volledig en/of niet op tijd door hen worden verricht. De externe dienstverlener heeft hierop aangegeven de beheersmaatregelen die genomen worden om het risico te beperken of uit te sluiten.

Bij de custodian en bij de administrateur wordt dit aangevuld door de ISAE 3402 certificering en rapportage.

Vermogensbeheer

Bij de niet-financiële risico's gaat dit voornamelijk over veranderingen van de bedrijfsvoering bij de externe dienstverlener of de service die geleverd wordt door de externe vermogensbeheerder (performance, risico, rapportages, informatie).

Het pensioenfonds heeft een Investment Management Agreement (IMA) en Service Level Agreement (SLA) met Dow Europe GmbH (Portfolio Investments). De IMA geeft een mandaat aan Portfolio Investments om onder andere de tactische asset allocatie uit te voeren en voorstellen voor nieuwe vermogensbeheerders te doen aan het bestuur. Tevens heeft het bestuur separate Investment Management Agreements met externe vermogensbeheerders afgesloten. De selectie van een externe beheerder vindt plaats op basis van vooraf vastgelegde criteria. De partijen waar zaken aan zijn uitbesteed, worden periodiek geëvalueerd (de SLA met Dow Europe GmbH wordt jaarlijks geëvalueerd). Portfolio Investments is in 2017 begonnen met het rapporteren op kwartaalbasis van Key Performance Indicators gebaseerd op de SLA. Dit is in 2020 voortgezet. Organisatiewijzigingen worden volgens de IMA gedeeld met het bestuur.

Pensioenadministratie

Dit betreft de actuele bedrijfsvoering bij de externe administrateur dan wel de service die geleverd wordt door de administrateur (performance, risico, rapportages, informatie). De financiële verslaglegging, de pensioenadministratie en bijbehorende financiële administratie worden uitgevoerd door AZL. Tussen het pensioenfonds en de administrateur is een uitbestedingsovereenkomst en een Service Level Agreement (SLA) afgesloten. Hierin zijn bepaalde Key Performance Indicators (KPI's) afgesproken, die op periodieke basis worden geëvalueerd. AZL beschikt over een ISAE 3402 Type II rapportage. Door middel van de SLA-rapportages verkrijgt het pensioenfonds duidelijkheid omtrent de kwaliteit van de dienstverlening van AZL.

Pensioenbureau

Het pensioenbureau ondersteunt de continuïteit van de bedrijfsvoering gericht op een juiste, volledige en tijdige levering. Het gaat daarbij om een juiste en tijdige levering van enerzijds de gegevens benodigd voor de administratieve verwerking in de relatie pensioenfonds en administrateur en anderzijds voor de processen van het bestuur en de commissies.

Overige externe dienstverleners

Dit betreft de continuïteit van de bedrijfsvoering gericht op een juiste, volledige en tijdige levering. Eind 2020 is er een uitvraag geweest bij de externe dienstverleners. De resultaten van deze uitvraag werden in maart 2020 met het bestuur gedeeld. Dit heeft niet geleid tot aanvullende maatregelen. In de loop van 2021 zal een nieuwe uitvraag gedaan worden.

Juridisch risico

Het juridisch risico is het risico samenhangend met (wijzigingen van en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van de rechtspositie van het pensioenfonds, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn. De door het bestuur getroffen maatregelen betreffen het voorzien van actuele informatie vanuit diverse bronnen en de communicatie vanuit commissies aan het bestuur.

Voor het vaststellen van de juridische risico's zijn de volgende onderdelen van belang:

- naleving wet- en (interne)regelgeving
- contracten en aansprakelijkheid

Naar de mening van het bestuur is in het verleden voldoende aangetoond dat het pensioenfonds op adequate wijze kan omgaan met veranderende wet- en regelgeving. Het bestuur analyseert op regelmatige basis of wordt voldaan aan de regelgeving. Bij iedere bestuursvergadering staat er een punt op de agenda waaronder actualiteiten en ontwikkelingen relevant voor het pensioenfonds

worden behandeld. Voor zover daar aanleiding toe is worden nieuwe risico's die hieruit voortkomen opgenomen in de FMEA. Voor zover hier opvolging noodzakelijk worden actiepunten of een plan van aanpak en verantwoordelijken toegewezen.

In een eerder stadium heeft het pensioenfonds al een analyse gemaakt van het juridisch risico. Hieruit blijkt dat de financiële impact relatief klein en beheersbaar is.

Omgevingsrisico

Omgevingsrisico is het risico als gevolg van buiten het pensioenfonds komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat.

Voor het pensioenfonds is met name de afhankelijkheid van diverse belanghebbenden hierbij van belang. De administratie, het vermogensbeheer en actuariële werkzaamheden zijn uitbesteed aan externe partijen. Hoewel dit risico moeilijk te verlagen is, kan het pensioenfonds dit risico wel beheersen. Goede monitoring van de externe partijen is noodzakelijk. Tevens is het van belang dat het bestuur regelmatig op de hoogte gehouden wordt van wijzigingen in de bedrijfsvoering bij de partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed. Aangezien de werkgever een belangrijke stakeholder is, is in de risicoanalyse daar specifiek naar gekeken. Het bestuur houdt rekening met de positie van de werkgever en houdt op regelmatige basis contact met de werkgever.

Operationeel risico

Operationeel risico is het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen, en onverwachte externe gebeurtenissen. Voor het pensioenfonds heeft het operationeel risico betrekking op de bestuursondersteuning, die wordt uitgevoerd door het pensioenbureau conform de uitbestedingsovereenkomst met als bijlage statuut van werkzaamheden.

Privacy-risico

Privacy-risico is het risico dat de verwerking van persoonsgegevens van aanspraak- en pensioengerechtigden en in voorkomende gevallen van leden van de organen van het pensioenfonds niet aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) voldoen een kans wordt gelopen op een inbreuk op de beveiliging en een onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens. Het pensioenfonds hecht grote waarde aan het beschermen van persoonsgegevens.

Toekomstige ontwikkelingen

Door de sterk verander(en)de omstandigheden, is voor het pensioenfonds nog meer nadruk op risicomanagement komen te liggen. Het pensioenfonds is gesloten voor nieuwe deelnemers, wat impact heeft op de tijdshorizon en toekomst van het pensioenfonds. De pensioenregeling is in essentie gericht op het nakomen van de nominale verplichtingen (geen indexatie-regeling). Het pensioenfonds en de stakeholders zijn zich hiervan bewust en hebben daarom beleggingsrisico's gereduceerd. Op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen blijft het bestuur nieuwe richtlijnen volgen.

COVID-19

Eind 2019 stak COVID-19 voor het eerst de kop op in China. In maart 2020 kreeg het ook stevige voet aan de grond in Europa en daarmee in Nederland. Om het virus in te dammen en de gezondheid van mensen te beschermen, hebben veel landen drastische maatregelen moeten nemen. Deze maatregelen raken het dagelijks leven van alle mensen en duren nog steeds voort. Inmiddels zitten we in een derde besmettingsgolf maar lijkt het vaccinatieprogramma in de diverse Europese landen zijn effect te hebben. Het bestuur heeft sinds het begin van de uitbraak van de COVID-19 situatie nauwkeurig contact gehouden met Portfolio Investments en de dienstverlenende partijen zoals AZL en BNYM.

Levensverwachting COVID-19

In september 2020 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap de Prognosetafel AG2020 gepubliceerd. Door toepassing van de overlevingskansen volgend uit deze tafel hanteert het pensioenfonds de meest recente inzichten omtrent toekomstige levensverwachting. Deze Prognosetafel is gebaseerd op landelijke sterftewaarnemingen tot en met 2019. Sterftemutaties als gevolg van COVID-19 zijn hierin nog niet meegenomen. Het Koninklijk Actuarieel Genootschap actualiseert de Prognosetafel iedere twee jaar. In verband met COVID-19 komt de commissie sterfteonderzoek van het AG medio 2021 met een besluit óf COVID-19 aanleiding geeft tussentijds de inschatting van de toekomstige levensverwachting te actualiseren of niet.

Beheersmaatregelen COVID-19

Gedurende de COVID-19-crisis voerden het DB, de beleggingscommissie en Portfolio Investments tweewekelijks overleg om de financiële situatie van het pensioenfonds te bespreken. Tijdens deze overleggen is regelmatig geëvalueerd of het bestuur aanvullende risicobeperkende maatregelen moest nemen. We besloten dat voor de korte termijn niet te doen, omdat het pensioenfonds een lange termijnstrategie heeft met zijn beleggingen. In de overleggen werd met name gefocust op de ontwikkeling van de portefeuilles in obligaties en aandelen; de rentehedge werd ook nauwlettend opgevolgd.

In vergelijking met andere pensioenfondsen is de dekkingsgraad van het pensioenfonds minder hard gedaald. Dit laat zien dat in 2018 de juiste keuze is gemaakt om te de-risken. Uiteraard had en heeft de continuïteit van de pensioenbetalingen en beleggingsadministratie de hoogste prioriteit. Gedurende de COVID-19-crisis hebben zowel AZL als BNY Mellon het bestuur middels wekelijkse updates op de hoogte gehouden over respectievelijk de continuïteit (Business Continuity Plans) van de pensioenadministratie/betalingen en de beleggingsadministratie van het pensioenfonds. Dit is gemonitord door het Pensioenbureau (AZL) en Portfolio Investments (BNYM). Hierbij is ook gekeken of er voldoende liquiditeit aanwezig was om de pensioen te kunnen uitbetalen.

De risicomanagers hebben de impact op, en risico's van COVID-19 voor het pensioenfonds nauwlettend gevolgd met gebruik van de FMEA matrix. Daarnaast heeft het dagelijks bestuur frequent overleg gevoerd met DNB over de financiële ontwikkelingen van het pensioenfonds gedurende de COVID-19-crisis.

Financiële markten COVID-19

De wisselende snelheid en mate van economisch herstel na COVID-19 in regio's over de hele wereld zullen het nieuws over de financiële markten in 2021 blijven domineren. Verwacht wordt dat de rente het hele jaar door laag blijft; ook de inflatieverwachtingen blijven de komende 12 maanden gematigd. Verschillen in de mate van monetaire stimulering en liquiditeitsvoorzieningen door centrale banken worden nauwlettend gevolgd door de marktpartijen. De valutamarkt blijft beweeglijk, een gevolg van de ongekende schuldenlast en monetaire stimulering.

Vooruitblik 2021

De nieuw aangewezen sleutelfunctiehouders interne audit en risicobeheer zijn door De Nederlandsche Bank goedgekeurd, daarnaast zal het bestuur een Eigen Risico Beoordeling uitvoeren. Tevens is het streven in de loop van 2021 een nieuwe website in gebruik te nemen. Het bestuur zal samen met de werkgever de ontwikkelingen op het gebied van het Pensioenakkoord blijven volgen. Ook zal de impact van COVID-19 in nauwe samenwerking met Dow (Portfolio Investments) zorgvuldig gemonitord blijven worden.

In 2021 is de beleidsdekkingsgraad per 30 april gestegen naar 115,1% en de actuele dekkingsgraad naar 123,2%. Het vereist eigen vermogen (VEV) op basis van de strategische mix is per 31 maart 2021 gelijk aan 12,8% van de technische voorziening, ofwel de vereiste dekkingsgraad is 112,8%. Per 30 april is geen nieuwe VEV bepaald. DNB heeft in augustus 2020 besloten om de door de Commissie Parameters 2019 geadviseerde nieuwe Ultimate Forward Rate (UFR) methode vanaf 1 januari 2021 jaarlijks in vier gelijke stappen in te voeren. Voor het pensioenfonds heeft dit vanaf 2021 een negatieve impact op de dekkingsgraad als gevolg van de toename van de technische voorzieningen. Vanaf 2022 zal de nieuwe methode ook leiden tot een toename van de te betalen premie aan het fonds.

Het verslag van het bestuur is vastgesteld te Terneuzen d.d. 16 juni 2021.

Het bestuur van Stichting Dow Pensioenfonds

Dhr. Ed d'Hooghe

Dhr. Arnd Thomas

Dhr. Pierre Taalman

Mevr. Carmen Floristan

Mevr. Caroline Van Eecke

Dhr. Tonie Raemdonck

Dhr. Jan Wolter Molster

Dhr. Berto Kroes

Dhr. Ad de Kok

Dhr. Michael Merckx

Verslag van de raad van toezicht

Rapport raad van toezicht 2020

Samenstelling van de raad

De Raad van Toezicht (RvT) bestaat uit 3 personen. De leden zijn benoemd op basis van vooraf vastgestelde profielschetsen. Hierin staan de eisen voor geschiktheid/deskundigheid, competenties, onafhankelijkheid en beschikbaarheid. De benoeming volgde na een bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan.

De raad van toezicht is als volgt samengesteld:

- E.C.H. (Erik) Klijn (voorzitter), met de aandachtsgebieden governance, pensioenregeling en communicatie.
- P.R.F. (Paul) de Koning met de aandachtsgebieden risicomanagement en juridische zaken.
- G.A.F. (Gerard) van Harten, met de aandachtsgebieden vermogensbeheer en balansmanagement.

De RvT heeft in 2020 dezelfde samenstelling als in 2019.

De taak van de RvT wordt bepaald door het wettelijk kader, inclusief de Code Pensioenfondsen en de statuten en reglementen van het pensioenfonds. Bij de uitvoering van de wettelijke taken past de RvT de VITP-Toezichtcode toe. Toepassing is niet wettelijk verankerd, maar wel aanbevolen door de VITP (Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector).

COVID-19 heeft een wezenlijke invloed gehad op het functioneren van de RvT. Naast alleen nog digitaal vergaderen heeft dit geleid tot toezicht meer op afstand. De RvT heeft commissievergaderingen digitaal bijgewoond; de voorzitter van het bestuur heeft maandelijks overleg met de voorzitter van de RvT. De RvT heeft in 2020 driemaal vergaderd zonder derden. De RvT heeft tweemaal met het verantwoordingsorgaan overlegd. De RvT heeft jaarlijks overleg met de controlerend accountant en certificerend actuaaris.

De raad stelt jaarlijks toezichtthema's vast. Voor 2020 waren dat:

- de werking van IORP II (inclusief voorbereiding ERB);
- de opvolging van de toezichtthema's van DNB;
- de verantwoordingscyclus;
- het communicatiebeleid;
- het beleggingsbeleid, met name de-risking en;
- actuele ontwikkelingen.

De RvT legt verantwoording af over de uitvoering van zijn taken en de uitvoering van zijn bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan. In overleg met de werkgever is de wettelijke verantwoordingsplicht aan de werkgever belegd in de verantwoording aan de (werkgeversdelegatie in) het verantwoordingsorgaan.

Naast het bijhouden van actualiteiten is door de leden van de RvT ook in 2020 aandacht geweest voor het onderhouden van hun deskundigheid. Door de coronacrisis werd dit voornamelijk ingevuld door het volgen van webinars. Daarnaast nam de RvT deel aan de kennissessie van het bestuur over het nieuwe pensioencontract.

Toezichtthema's 2021

Naast de reguliere aandachtsgebieden zal in 2021 door de RvT specifiek aandacht worden gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ontwikkelingen rondom het nieuwe pensioencontract;
- het functioneren van de sleutelfunctiehouders;
- ontwikkelingen op risicomanagement;
- de (voorbereidingen op) de eigen risicobeoordeling (ERB) en;
- de dynamiek in het bestuur en commissies.

Goedgekeurde besluiten

Op grond van de Pensioenwet behoeven een aantal bestuursbesluiten de goedkeuring van de RvT. De RvT heeft in 2020 zijn goedkeuring verleend aan de volgende besluiten:

- De raad heeft een positief advies gegeven over de benoeming van de heer d'Hooghe als voorzitter van het bestuur, na beoordeling van zijn CV en de profielschets.
- De vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2019.

De RvT heeft over de vaststelling van het verslag van het bestuur en de jaarrekening over 2019 overleg gevoerd met het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de accountant en de certificerende actuaaris. Op grond hiervan heeft de RvT op 16 juni 2020 het besluit tot vaststelling van het jaarverslag en de jaarrekening 2019 goedgekeurd.

Bevindingen

De bevindingen en aanbevelingen van de RvT zijn geordend naar de 8 thema's uit de Code Pensioenfondsen. Per thema zijn de omschrijving uit de Code opgenomen en de normen die ingevolge de Code voor dat thema het kader vormen waarbinnen de RvT zijn toezicht uitoefent. Daarna volgen de bevindingen van de RvT bij het betreffende thema. De waarnemingen worden gerelateerd aan het normenkader.

Vertrouwen waarmaken

Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen, maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.

Bevindingen:

Het bestuur vergadert in een open sfeer waarin ieder bestuurslid de ruimte krijgt zijn mening te uiten. Ook in de digitale omgeving is het bestuur in staat geweest om het jaarplan uit te voeren. Vergaderingen worden goed voorbereid, mede door de professionele inzet van het pensioenbureau. De deskundigheid in het bestuur is hoog, zowel inhoudelijk als op competenties. De nieuwe voorzitter zit de vergaderingen goed voor en heeft oog voor de omgeving, al is dit lastig als niet iedereen zichtbaar is.

Het beleggingsbeleid van het pensioenfonds wordt consistent uitgevoerd, in lijn met de beoogde strategie van een steeds lager risicoprofiel. Als resultaat heeft het pensioenfonds goed gepresteerd tijdens de schommelingen op de financiële markten. Beleggingsbeslissingen worden gedegen voorbereid en gedocumenteerd voorgedragen aan het bestuur.

Het risicomanagement blijft zich ontwikkelen. De voorleggers worden steeds beter; bestuursbesluiten worden op risicogronden genomen.

Verantwoordelijkheid nemen

Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling

Bevindingen:

Het bestuur is kritisch op zijn uitvoerders. In 2020 is het communicatiebeleid overgegaan naar AZL, omdat het bestuur hier meer kwaliteit van verwacht.

Monitoring van dienstverleners gebeurt op continue basis. Dit geldt zowel voor externe uitvoerders als het pensioenbureau.

Integer handelen

Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance.

Bevindingen:

Ten aanzien van integriteit en compliance constateert de RvT dat het bestuur integriteit en compliance hoog in het vaandel heeft. Mogelijke belangenverstrengelingen worden periodiek geagendeerd, in alle openheid besproken en betrokken bij de besluitvorming.

Er is een compliance officer aangesteld, die periodiek monitort of alle verbonden personen zich houden aan de gedragscode van het pensioenfonds.

Kwaliteit nastreven

Het pensioenfonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een lerende organisatie.

Bevindingen:

De deskundigheid in het bestuur is hoog te noemen. Hier is ook voldoende aandacht voor in het bestuur. De RvT vraagt aandacht voor de valkuil van verregaande professionalisering. Het gevaar dat aandachtsgebieden alleen nog bij de specialist-bestuurder komt te liggen is aanwezig. Vandaar dat de RvT vraagt om continue aandacht voor countervailing power en het organiseren hiervan.

Zorgvuldig benoemen

Het pensioenfonds handelt zorgvuldig bij (her)benoemen en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het pensioenfonds.

Bevindingen:

Het bestuur heeft een nieuwe voorzitter in 2020 benoemd en deze vervult zijn rol op een professionele en enthousiaste manier. Ook in 2021 zal het bestuur twee wisselingen doormaken; geschikte kandidaten zijn inmiddels gevonden. Na een inwerkperiode zullen de kandidaten worden voorgedragen voor het bestuurslidmaatschap.

Gepast belonen

Het pensioenfonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.

Bevindingen:

Vastgesteld kan worden dat het beloningsbeleid van het pensioenfonds voldoet aan de hiervoor gestelde criteria.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

Het pensioenfonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en de integriteit van de bedrijfsvoering.

Bevindingen:

De RvT is autonoom in zijn handelen en in zijn taakopvatting. Verder is de raad onafhankelijk, professioneel-kritisch naar het bestuur en verantwoordingsorgaan, maar ook onderling.

In 2020 heeft de RvT op afstand toezicht moeten houden. Maar de RvT heeft toegang tot alle documentatie en met de contacten die er zijn tussen voorzitters en het bijwonen van vergaderingen heeft de RvT voldoende zicht gehad op het functioneren van het bestuur, de beleidsmatige ontwikkelingen en de kwaliteit van de genomen besluiten.

De thema's benoemd in 2020 zijn gevolgd. Hier zijn geen speciale opmerkingen over te maken behalve dat het bestuur al deze thema's heeft geagendeerd en daar waar nodig er zorgvuldige besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Ook dit jaar heeft de RvT een zelfevaluatie uitgevoerd. Hierbij is sterk gelet op de mogelijke valkuilen die er binnen het functioneren van een de RvT kunnen optreden. De conclusie was dat de belangrijkste valkuil is dat de leden niet kritisch genoeg naar elkaar blijven. Ter voorkoming hiervan zullen de leden in 2021 vergaderingen van commissies bijwonen die niet onder hun normale aandachtsgebied vallen.

De verantwoordingsdriehoek tussen bestuur, verantwoordingsorgaan en de RvT is op orde. Het verantwoordingsorgaan functioneert als een zelfstandig orgaan met voldoende kritische noot.

Transparantie bevorderen

Het pensioenfonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.

Bevindingen:

Communicatie krijgt veel aandacht van het bestuur en heeft een hoge prioriteit. Er is een gedegen communicatiejaarplan aanwezig dat nauwkeurig opgevolgd wordt. Het verantwoordingsorgaan geeft hier zijn goedkeuring aan en volgt het communicatiebeleid.

Terneuzen, 16 juni 2021

Erik Klijn

Gerard van Harten

Paul de Koning

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft met belangstelling kennisgenomen van het verslag van de Raad van Toezicht (RvT), en dankt de RvT voor de professionaliteit en flexibiliteit in verband met de COVID-19 maatregelen waardoor het toezicht dit jaar meer op afstand heeft plaatsgevonden. In het navolgende geeft het bestuur een reactie op de bevindingen van de RvT.

Bevindingen en aanbevelingen

De RvT heeft de bevindingen en aanbevelingen geordend naar de 8 thema's uit de Code pensioenfondsen. Het bestuur zal bij de reactie op de bevindingen en aanbevelingen van de RvT aansluiten op de door de RvT gehanteerde onderverdeling.

Vertrouwen waarmaken

Het bestuur zet de huidige lijn in 2021 zo veel als mogelijk voort, waarbij de open cultuur, goed georganiseerde vergaderingen en hoge deskundigheid en professionaliteit van het bestuur uitgangspunt blijven.

Het bestuur blijft veel aandacht besteden aan het risicomanagement. Het bestuur hecht grote waarde aan inzicht in de risicobeheersing van de verschillende interne- en uitbestedingsprocessen en acht het van groot belang om relevante risico's te allen tijde te betrekken bij het besluitvormingsproces van het bestuur. In 2021 is het bestuur voornemens het risicomanagement (nog) verder te ontwikkelen.

Naar aanleiding van de aanstelling van de sleutelfunctiehouder risicobeheer als gevolg van de IORP II-richtlijn is de rol van 'risicomanager' komen te vervallen en zullen de houder- en de vervuller van de sleutelfunctie risicobeheer deze taak op zich nemen. Het bestuur bekijkt in 2021 op welke wijze het (financiële) risicomanagement nader kan worden uitgewerkt.

Verantwoordelijkheid nemen

Het bestuur is voornemens de continue monitoring van dienstverleners in 2021 voort te zetten. Daarbij zal het bestuur de huidige kritische houding handhaven en waar nodig maatregelen treffen. Monitoring van uitbestedingsrelaties en het beheersen van daaruit voortvloeiende risico's is tevens onderdeel van het integraal risicomanagement.

Integer handelen

Het bestuur zal de huidige mate van aandacht voor integriteit en compliance in 2021 (en verder) handhaven en waar nodig verder uitbreiden. De compliance officer speelt daarbij een belangrijke rol.

Kwaliteit nastreven

De RvT merkt op dat het bestuur waakzaam dient te zijn voor vergaande specialisatie binnen het bestuur. Het bestuur deelt de mening van de RvT en besteedt extra aandacht aan (het organiseren van) voldoende 'countervailing power' binnen het bestuur.

Zorgvuldig benoemen

Het bestuur zal bij de in 2021 plaatsvindende wisselingen binnen het bestuur alle zorgvuldigheid betrachten in het benoemingsproces van de nieuwe bestuursleden. Het bestuur vindt het ten zeerste van belang dat de nieuwe bestuursleden bij aanvang van hun functie beschikken over de vereiste mate van geschiktheid.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

Het bestuur onderkent de uitdagingen die het toezicht op afstand met zich mee brengt. Het bestuur constateert dan ook met genoegen dat de RvT van mening is dat het ondanks deze uitdagingen voldoende zicht heeft gehad op alle bestuurlijke aspecten.

Ook in 2021 zal het bestuur er alles aan doen om de contacten met de RvT verder te verstevigen en de RvT in staat te stellen haar taken adequaat en volledig uit te voeren.

De RvT heeft een zelfevaluatie uitgevoerd en is hierbij tot een verbeterpunt ('kritisch naar elkaar blijven kijken') gekomen. Het bestuur zal het voornemen van de RvT ('het bijwonen van vergaderingen van commissies die niet onder het normale aandachtsgebied van het lid van de raad van toezicht vallen') zo veel mogelijk faciliteren.

Transparantie bevorderen

In het jaarverslag 2019 was één van de bevindingen van de RvT dat de deelnemerscommunicatie niet altijd volgens het communicatieplan plaatsvond. Hiertoe heeft het bestuur in 2020 een hoge prioriteit gegeven aan de opvolging van het communicatieplan en aan communicatie in de meest algemene zin. Het bestuur is dan ook verheugd dat deze opvolging heeft geleid tot zichtbare verbeteringen van de communicatie. Het bestuur zet deze lijn in 2021 voort.

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Verslag verantwoordingsorgaan over 2020

Het verantwoordingsorgaan beoordeelt of het bestuur voldoet aan zijn opdracht tot een evenwichtige belangenbehartiging en het voorzien in de verzekering van pensioenrechten voor de werknemers en pensioengerechtigden van de betrokken vennootschappen. Om deze taak goed uit te voeren, wil het verantwoordingsorgaan een volwaardige partner zijn voor het bestuur. Een partner die voldoende countervailing power biedt.

In het verslagjaar 2020 had het verantwoordingsorgaan drie reguliere online vergaderingen met het dagelijks bestuur en één extra vergadering naar aanleiding van de Covid-19 situatie. Daarnaast vergaderde het verantwoordingsorgaan één keer met de communicatiecommissie en twee keer met de Raad van Toezicht.

Om op de hoogte te blijven van zaken die spelen - en goed overwogen advies te kunnen geven - is het voor het verantwoordingsorgaan belangrijk regelmatig en vooral tijdig overleg te hebben met het dagelijks bestuur. Hierbij is het essentieel dat het dagelijks bestuur het verantwoordingsorgaan actief informeert over de stand van zaken.

Ontwikkelingen binnen het verantwoordingsorgaan

Om de deskundigheid van het verantwoordingsorgaan te vergroten volgden de leden van het verantwoordingsorgaan in 2020 diverse online trainingen en webinars, met name op het gebied van het nieuwe pensioenakkoord.

Begin 2021 heeft het verantwoordingsorgaan een collectieve zelfevaluatie over 2020 uitgevoerd. Deze collectieve zelfevaluatie is door het verantwoordingsorgaan in zijn vergadering van 8 april 2021 besproken.

In 2020 besteedde het verantwoordingsorgaan veel tijd aan het opstellen van zijn competentievisie. Het doel van deze competentievisie is het vaststellen van de benodigde eisen die worden gesteld aan de individuele leden en aan het verantwoordingsorgaan als geheel. Maar ook het ontwikkelen en waarborgen van de geschiktheid van het verantwoordingsorgaan. Door het opstellen van deze competentievisie geeft het verantwoordingsorgaan uitvoering aan thema 5 van de Code Pensioenfondsen 2018, betreffende 'zorgvuldig benoemen'. Het verantwoordingsorgaan heeft zich hierbij gebaseerd op de Beleidsregel Geschiktheid 2012. De competentievisie is in februari 2021 gefinaliseerd.

Volgens het rooster van aftreden liep de termijn voor het lidmaatschap van Marc Obrie in 2020 af. Tijdens de telefonische vergadering van 17 december 2020 gaf Marc aan dat hij graag herbenoemd wilde worden als lid van het verantwoordingsorgaan voor de volgende termijn van 4 jaar. De overige leden van het verantwoordingsorgaan hebben hier unaniem mee ingestemd.

Op 29 april 2021 kondigde Daniëlle Melis-Elferink aan dat zij per 1 juni 2021 haar taken als lid en secretaris van het verantwoordingsorgaan beëindigt; Daniëlle gaat Dow namelijk verlaten. Er wordt een nieuw lid namens de werkgever geworven.

Advies gegeven aan bestuur

Eind 2019 vroeg het bestuur verantwoordingsorgaan om advies over het communicatieplan 2020. Het verantwoordingsorgaan heeft het communicatieplan getoetst aan het communicatiebeleid. Vervolgens gaf het verantwoordingsorgaan suggesties tot:

- verbetering op het gebied van feitelijke uitvoering;
- eindverantwoordelijkheid;
- aandacht voor de verschillende doelgroepen en;
- beschikbare communicatiemiddelen.

Het verantwoordingsorgaan bracht begin 2020 een advies uit naar aanleiding van diverse klachten van gepensioneerden over de communicatie in december 2019. Die klachten gingen met name over de wijzigingen in uitbetalingstermijnen en de inhouding premie zorgverzekering. Het verantwoordingsorgaan sprak hierover in januari 2020 met de communicatiecommissie. Het verantwoordingsorgaan adviseerde op zeer korte termijn vanuit het pensioenfonds een brief aan alle gepensioneerden te sturen waarin het totaalpakket van veranderingen voor 2020 nogmaals duidelijk zou worden samengevat. Het pensioenfonds heeft dit advies opgevolgd.

In maart 2020 bracht het verantwoordingsorgaan een positief advies uit aan het bestuur om de jaarpremie 2020 vast te stellen op basis van de voorgestelde berekening van Willis Towers Watson.

In juni 2020 adviseerde het verantwoordingsorgaan de communicatiecommissie over de conceptvragenlijsten voor het deelnemersonderzoek.

Jaarplan 2020

In 2020 besteedde het verantwoordingsorgaan extra aandacht aan de volgende onderwerpen:

- gevolgen van het pensioenakkoord;
- uitvoering van het communicatiebeleid en;
- monitoren van het functioneren van AZL.

Daarnaast vroeg het verantwoordingsorgaan regelmatig aandacht voor maatschappelijk verantwoord beleggen (ESG). Verder heeft het verantwoordingsorgaan de opvolging van het deriskingproces aandachtig gevolgd.

Gevolgen pensioenakkoord

Het is voor het verantwoordingsorgaan cruciaal om in een vroeg stadium betrokken te worden bij de plannen omtrent het pensioenakkoord. Alleen dan kan het verantwoordingsorgaan zorgen voor een evenwichtige behartiging van de belangen van gepensioneerden, actieve deelnemers en de werkgever. Om voldoende en gedegen kennis op te bouwen volgt het verantwoordingsorgaan pro-actief de diverse informatiestromen. Daarnaast onderhoudt het verantwoordingsorgaan goed contact met de achterban en de Raad van Toezicht.

Tijdens de vergadering van 1 december (met vervolg op 3 december) wees het verantwoordingsorgaan het dagelijks bestuur nogmaals op het belang om het verantwoordingsorgaan actief mee te nemen in de communicatie en besluitvorming in het kader van het nieuwe pensioenakkoord.

Uitvoering van het communicatiebeleid

Sinds 2020 is het verantwoordingsorgaan meer betrokken bij de communicatie van het pensioenfonds. Het verantwoordingsorgaan vindt dit een positieve ontwikkeling. De communicatie richting deelnemers is inmiddels een vast agendapunt bij iedere vergadering tussen verantwoordingsorgaan en dagelijks bestuur.

Het verantwoordingsorgaan heeft het dagelijks bestuur aangespoord duidelijk en snel te communiceren over de impact van de coronacrisis.

Ook heeft het verantwoordingsorgaan in de vergaderingen met het dagelijks bestuur het belang benadrukt van duidelijke communicatie naar de deelnemers en gepensioneerden over de strategie omtrent het nieuwe pensioenakkoord.

Monitoren van het functioneren van AZL

De uitvoering van de pensioenadministratie door AZL blijft een belangrijk punt van aandacht voor het bestuur. Voor 2020 waren er performance KPI's overeengekomen met een bonus-malussysteem. Dit was de eerste keer dat er ook een malus was opgenomen. Per saldo bleek AZL helaas in een maluspositie uit te komen over 2020. Het verantwoordingsorgaan ziet hierin de bevestiging van zijn standpunt dat extra aandacht en monitoring van de dienstverlening door AZL noodzakelijk blijft.

Maatschappelijk verantwoord beleggen (ESG)

Uit het deelnemersonderzoek bleek dat maatschappelijk verantwoord beleggen voor de deelnemers een belangrijk thema is. Het verantwoordingsorgaan voelt zich hierdoor gesterkt om de ontwikkelingen op het gebied van ESG te blijven volgen en richting het bestuur te stimuleren.

Opvolging van het deriskingproces

Het deriskingproces is verder doorgevoerd en werpt inmiddels zijn vruchten af. Het verantwoordingsorgaan is positief over deze ontwikkelingen.

Vooruitblik

In 2021 zal het verantwoordingsorgaan hoofdzakelijk aandacht besteden aan de volgende onderwerpen:

- gevolgen van het pensioenakkoord voor het pensioenfonds en de rol van het verantwoordingsorgaan;
- het communicatiebeleid en de uitvoering hiervan en;
- opvolging van de jaardoelstellingen van het pensioenfonds.

Daarnaast blijft het verantwoordingsorgaan aandacht vragen voor maatschappelijk verantwoord beleggen.

Gevolgen van het pensioenakkoord voor het pensioenfonds en de rol van het verantwoordingsorgaan

Zolang er nog geen concreet wetsvoorstel is, is de rol van het verantwoordingsorgaan niet duidelijk gedefinieerd. Er wordt gesproken over een belangrijkere rol voor de verantwoordingsorganen, maar de exacte verantwoordelijkheden zijn nog niet nader ingevuld.

De conceptwet voorziet wel in een verzwaard adviesrecht voor het verantwoordingsorgaan. Eerder in het proces is gesproken over een versterkt collectief bezwaarrecht voor verantwoordingsorganen. Alleen als de definitieve conceptwet daarin voorziet, kan een collectief bezwaarrecht voor het verantwoordingsorgaan van toepassing zijn.

Het verantwoordingsorgaan blijft de ontwikkelingen omtrent het nieuwe pensioenakkoord nauwgezet volgen. Indien nodig maakt het verantwoordingsorgaan hierbij gebruik van een externe consultant.

Het communicatiebeleid en de uitvoering hiervan

Het verantwoordingsorgaan is tevreden met de benoeming van AZL als nieuwe communicatiepartner.

Uit het deelnemersonderzoek bleek dat het taalgebruik in de communicatie niet altijd begrijpelijk genoeg was voor de deelnemers. Het verantwoordingsorgaan neemt dit punt mee in zijn opvolging.

Opvolging van de jaardoelstellingen van het pensioenfonds

Als gevolg van de actualiteit zijn de doelstellingen van het bestuur continu aan verandering onderhevig. Het verantwoordingsorgaan blijft tijdens de vergaderingen met het dagelijks bestuur vragen naar de jaardoelstellingen en de opvolging hiervan door het bestuur.

Vanuit het oogpunt van een heldere communicatie richting deelnemers, adviseert het verantwoordingsorgaan het bestuur zijn jaardoelstellingen – en de opvolging daarvan – in een duidelijk overzicht in het jaarverslag over 2021 te publiceren.

Conclusie

Het verantwoordingsorgaan heeft kennis genomen van het jaarverslag en de jaarrekening over 2020. Alle vragen van het verantwoordingsorgaan naar aanleiding van de verstrekte documentatie zijn in een overleg op 23 april 2021 mondeling beantwoord.

Het verantwoordingsorgaan heeft inzage gehad in het rapport van de Raad van Toezicht, de bevindingen van de certificerend actuaire en de rapportages van de adviserend actuaire en de compliance officer. De rapportage van de externe accountant was nog niet beschikbaar op het moment van opstellen van dit verslag.

Het verantwoordingsorgaan concludeert dat het bestuur heeft voldaan aan zijn opdracht tot een evenwichtige belangenbehartiging en het voorzien in de verzekering van pensioenrechten voor de werknemers en pensioengerechtigden van de betrokken vennootschappen. Deze conclusie is gebaseerd op de vergaderingen met het (dagelijks) bestuur, het verslag over boekjaar 2020 en de voor het verantwoordingsorgaan beschikbare documenten op de bestuursportal.

Verantwoordingsorgaan Stichting Dow Pensioenfonds

Terneuzen, 6 mei 2021

Els Van De Velde (voorzitter)

Daniëlle Melis-Elferink (secretaris)

Maril van Waes

Stan Bosman

Tom Burm

Marc Obrie

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft met genoegen kennis genomen van het positieve verslag van het verantwoordingsorgaan.

Duidelijke communicatie is van groot belang voor het pensioenfonds. Ook het verantwoordingsorgaan heeft in 2020 veel aandacht besteedt aan het verbeteren van de communicatie. Het verantwoordingsorgaan is steeds meer betrokken bij de communicatie vanuit het pensioenfonds naar alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Het bestuur heeft met belangstelling kennis genomen van de suggesties van het verantwoordingsorgaan tot verbetering van de communicatie in de breedste zin van het woord.

Het pensioenakkoord is een belangrijk thema. Het bestuur is verheugd dat het verantwoordingsorgaan de ontwikkelingen op dit gebied nauwgezet volgt en zorgt voor voldoende kennis op dit gebied om de rol van het verantwoordingsorgaan gedegen in te vullen.

Zoals het verantwoordingsorgaan ook concludeert blijft de kwaliteit van de dienstverlening van AZL een belangrijk punt van aandacht. Het bestuur blijft dit continu monitoren.

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor het verslag en voor de uitgebrachte adviezen. Het bestuur waardeert ten zeerste de open en constructieve samenwerking en zal zich inspannen om het verantwoordingsorgaan actief te blijven informeren.

FOTO: DOW FOTOCLUB

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na resultaatverdeling; in duizenden euro)

Activa	2020	2019
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Vastgoedbeleggingen	53.293	61.845
Aandelen	568.259	653.443
Vastrentende waarden	2.655.683	2.220.540
Derivaten	352.156	256.097
Overige beleggingen	49.340	68.208
	3.678.731	3.260.133
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [2]	6.257	6.434
Vorderingen en overlopende activa [3]	304.553	198.689
Liquide middelen [4]	82	87
Totaal activa	3.989.623	3.465.343

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2020	2019
Stichtingskapitaal en reserves [5]	450.047	405.398
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [6]	2.680.812	2.474.221
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [7]	6.257	6.434
	2.687.069	2.480.655
Kortlopende schulden en overlopende passiva [8]	852.507	579.290
Totaal passiva	3.989.623	3.465.343

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2020	2019
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [9]		
Directe beleggingsopbrengsten	55.054	58.041
Indirecte beleggingsopbrengsten	209.451	337.685
Kosten van vermogensbeheer	-12.847	-12.017
	251.658	383.709
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen [10]	-177	49
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [11]	68.783	63.501
Saldo van overdrachten van rechten [12]	-341	-212
Pensioenuitkeringen [13]	-67.993	-65.912
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [14]		
Pensioenopbouw		
– Reguliere pensioenopbouw	-49.820	-42.786
– Inkoop optrek voorwaardelijke regeling	-4.350	-5.493
Renteonttrekking	8.045	5.159
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	67.616	65.481
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	1.353	1.310
Wijzigen marktrente	-282.328	-304.388
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	500	241
Wijziging prognosetafel	52.228	0
Wijziging ervaringssterfte	3.499	0
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-3.334	-148
	-206.591	-280.624

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2020	2019
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen [15]	177	-49
Uitkeringen uit herverzekering [16]	412	387
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [17]	-1.286	-1.230
Overige baten en lasten [18]	7	0
Saldo van baten en lasten	44.649	99.619
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	44.649	99.619

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2020	2019
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	114.983 ¹⁾	67.027
Uitkeringen uit herverzekering	393	405
Overige	8	0
	115.384	67.432
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-69.343	-65.960
Overgedragen pensioenverplichtingen	-341	-212
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.931	-1.065
	-71.615	-67.237
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	54.504	56.200
Verkopen en aflossingen beleggingen	6.195.557	4.740.201
	6.250.061	4.796.401
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-6.392.272	-4.833.439
Kosten van vermogensbeheer	-13.183	-12.259
Ontvangen/afgegeven onderpand	111.620	49.130
	-6.293.835	-4.796.568
Mutatie beschikbare liquiditeiten	-5	28
Saldo liquide middelen en kredietinstellingen per 1 januari	87	59
Saldo liquide middelen en kredietinstellingen per 31 december	82	87

1) Inclusief vooruitontvangen inkoop VPL per 1-1-2021.

Waarderingsgrondslagen

Algemeen

Het doel van Stichting Dow Pensioenfonds, statutair gevestigd in Terneuzen en feitelijk gevestigd te Hoek en ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder 41110290 is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van Dow Benelux B.V., Dow Europe Holding B.V. en Dow Benelux Integrated Center B.V. (gezamenlijk 'de onderneming').

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en Pensioenwet en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in duizenden euro.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd volgens het kostprijsmodel. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de (geamortiseerde) kostprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten. Uit toelichting [1] in de toelichting op de balans per 31 december blijkt dat 874.930 van de beleggingen is gebaseerd op afgeleide marktnoteringen, onafhankelijke taxaties, nettocontante-waardeberekeningen of andere waarderingsmodellen. Het maken van de schattingen van de marktwaarde van deze beleggingen vergt in meer of mindere mate oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en modellen.

Schattingswijzigingen

In 2020 heeft de Commissie Overlevingstafels van het AG een nieuwe prognosetafel gepubliceerd, zijnde de Prognosetafel AG2020, en heeft het fonds besloten over te gaan op deze nieuwe overlevingstafel. Dit is in 2020 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2020 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verlaagd met 52.228 als gevolg van deze schattingswijziging.

Tegelijkertijd is ook de ervaringssterfte aangepast. Ultimo 2020 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verlaagd met 3.499 als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van genoemde schattingswijzigingen op de technische voorziening in 2020 is als mutatie in het resultaat verwerkt. Bij de nieuwe sterftegrondslagen (AG2020 en ervaringssterfte) wordt nog geen rekening gehouden met de hogere sterftecijfers als gevolg van Covid-19 omdat de huidige sterftegrondslagen zijn gebaseerd op sterftecijfers tot en met 2019.

Opname van actief, verplichting, bate of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld en indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Grondslagen voor balanswaardering

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum.

De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Beleggingen voor risico van het pensioenfonds

Vastgoed beleggingsfondsen zijn gewaardeerd tegen beurswaarde per balansdatum of tegen de intrinsieke waarde afgegeven door de beheerder van het fonds, zijnde de actuele waarde.

Aandelen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de beursnotering per balansdatum. De niet-beursgenoteerde aandelen in private equity funds zijn gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fundmanagers, indien van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving die in overeenstemming is met de grondslagen van het pensioenfonds.

Vastrentende waarden zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de beursnotering per balansdatum.

Derivaten worden in de jaarrekening opgenomen tegen marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. Indien een derivatenpositie negatief is, wordt het bedrag onder de passiva verantwoord.

Overige beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de beursnotering per balansdatum of de intrinsieke waarde afgegeven door de beheerder van het fonds, zijnde de actuele waarde.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid. Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties.

De vordering op herverzekering wordt vastgesteld op de grondslagen van het pensioenfonds, rekening houdend met de kredietwaardigheid van de betreffende verzekeringsmaatschappij. De hoogte van de vordering is gelijk aan de contante waarde van de aanspraken op basis van dezelfde grondslagen die zijn gehanteerd voor de technische voorziening. De herverzekeringscontracten hebben betrekking op premievrije rechten die door de deelnemers in het verleden zijn opgebouwd bij door de werkgever overgenomen bedrijven dan wel hun voormalige werkgever. Het fonds keert namens de verzekeraar de pensioenrechten uit aan de betrokken deelnemers.

Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn opgenomen de kas, banktegoeden en deposito's die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel met een looptijd korter dan twaalf maanden. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

De algemene reserve is bestemd voor de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen. Dit betreft met name het risico van koersdalingen en de actuariële risico's. De algemene reserve wordt gevoed uit het resultaat.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De technische voorziening is gelijk aan de actuariële contante waarde van de tot die datum opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten, waarbij opgemerkt:

- Voor de actieve deelnemers betreft het de aanspraken over achterliggende dienstjaren.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt mede rekening gehouden met het premievrijgestelde deel van de toekomstige pensioenopbouw.

Om te voldoen aan artikel 259 van RJ 610, is er een voorziening opgenomen voor arbeidsongeschikte deelnemers. Bij de bepaling van deze voorziening voor arbeidsongeschiktheid wordt rekening gehouden met de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard.

Door het pensioenfonds wordt bij de vaststelling van de technische voorziening onder andere rekening gehouden met de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS) ultimo boekjaar. Gemiddeld gewogen met de technische voorziening kwam de nominale rente eind 2020 voor het pensioenfonds ongeveer overeen met een rekenrente van 0,10% (2019: 0,66%).

Bij de vaststelling van de technische voorzieningen is uitgegaan van de volgende grondslagen:

- *Sterfte*
Volgens de AG prognosetafel 2020 zoals gepubliceerd door het AG, startjaar Prognosetafel 2021.
- *Ervaringssterfte*
Er wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de deelnemers van het fonds en de totale bevolking door toepassing van de Stichting Dow Pensioenfonds Ervaringssterfte op basis van het Willis Towers Watson Ervaringssterftemodel 2020.
- *Intrest*
Conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente per 31 december 2020 zoals gepubliceerd door DNB.
- *Gehuwdheid*
Tot de pensioenleeftijd wordt een gehuwdheidsfrequentie van 100% gehanteerd. Vanaf pensionering wordt de werkelijke burgerlijke staat aangehouden.
- *Leeftijden*
Pensioenreglement 2015: Voor de vaststelling van de technische voorzieningen van het pensioen opgebouwd vóór 2015 wordt verondersteld dat iedereen geboren is op de eerste dag van de maand van de werkelijke geboortedatum. Voor de vaststelling van

de technische voorzieningen van het pensioen opgebouwd vanaf 2015 wordt de exacte leeftijd gehanteerd.

Pensioenreglement B: Voor de vaststelling van de technische voorzieningen wordt verondersteld dat iedereen geboren is op de eerste dag van de maand volgend op de werkelijke geboortedatum.

– *Leeftijdsverschil*

Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op twee jaar gesteld (man ouder dan vrouw).

– *Kosten*

Voor kosten is een aparte voorziening opgenomen. De kostenvoorziening is vastgesteld in de vorm van een excasso-opslag van 2% op de voorziening. Deze voorziening is vastgesteld op basis van het afwikkelscenario van het fonds.

– *Uitkeringen*

Bij de waardering van de aanspraken is uitgegaan van de veronderstelling dat de pensioenuitkeringen continu geschieden. Er wordt geen rekening gehouden met wezenpensioen.

De interesttoevoeging betreft de jaarlijks benodigde interest. Deze wordt jaarlijks vastgesteld op basis van de éénjaarsrente uit de rentetermijnstructuur van 1 januari van dat boekjaar. Voor boekjaar 2020 bedroeg deze éénjaarsrente -0,324%, vastgesteld op de rentetermijnstructuur van 1 januari 2020 (interestpercentage 2019: -0,235%).

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Het aandeel herverzekeraars is op dezelfde grondslagen berekend als de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds. De herverzekeringscontracten hebben betrekking op premievrije rechten die door de deelnemers in het verleden zijn opgebouwd bij door de werkgever overgenomen bedrijven dan wel hun voormalige werkgever. Voor het pensioenfonds is geen verzekeringstechnisch risico verbonden aan de herverzekerde posten; er is geen sprake van enige vorm van resultatendeling.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Kortlopende schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden de schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de technische voorzieningen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutarisicoverschillen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling. Directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kosten van vermogensbeheer

Dit betreffen de vermogenskosten waarvoor het pensioenfonds facturen ontvangt. Kosten die ten laste van beleggingsfondsen worden gebracht, zijn niet afzonderlijk gepresenteerd. Afwaarderingen en andere exploitatiekosten van indirect onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Voor zover de transactiekosten niet zijn gefactureerd wordt gebruik gemaakt van inschattingen op basis van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Bijzondere waardeverminderingen

Door het pensioenfonds wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Indien wordt vastgesteld dat een in het verleden verantwoorde bijzondere waardevermindering niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie pensioenverplichtingen voorziening voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Renteonttrekking

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De intresttoevoeging wordt op basis van de 1-jaarsrente van de rentetermijnstructuur berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de technische voorziening worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur/ultimate forward rate. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De wijziging van de technische voorziening uit hoofde van overdracht van rechten is conform de eerder weergegeven grondslagen van het pensioenfonds.

Wijziging prognosetafel en ervaringssterfte

Dit betreft de schattingswijzigingen als gevolg van het toepassen van de nieuwe prognosetafel, AG prognosetafel 2020, en de aangepaste ervaringssterfte op basis van het Willis Towers Watson Ervaringssterftemodel 2020.

Overige mutaties technische voorziening

Onder de overige mutaties technische voorziening is onder andere opgenomen het resultaat uit hoofde van sterfte en arbeidsongeschiktheid.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De kosten van administratie, advies, controle en pensioenbureau worden gedragen door het pensioenfonds.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Resultaat

Het resultaat komt tot stand als het verschil tussen baten en lasten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Er wordt een onderscheid gemaakt in de kasstromen tussen pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Gebeurtenissen na balansdatum

De technische voorzieningen in de jaarrekening zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. Sinds 30 september 2012 wordt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur bepaald met behulp van de Ultimate Forward Rate (UFR). Deze werd in eerste instantie gebaseerd op de door verzekeraars gehanteerde UFR van 4,2%, echter sinds juli 2015 op het (voortschrijdend) 120-maands gemiddelde van de 20-jaars forward rate. Naar aanleiding van het advies van de Commissie Parameters op 12 juni 2019, wordt deze methode aangepast. De belangrijkste wijziging is dat bij de toegroei naar de UFR meer gewicht wordt gegeven aan de marktrente. Daarnaast vindt toegroei naar de UFR vanaf een later moment plaats, pas vanaf looptijd 30 in plaats vanaf looptijd 20. DNB heeft aangekondigd om de toegroei naar de nieuwe gewichten geleidelijk te implementeren vanaf 1 januari 2021. Deze toegroei wordt in vier gelijke stappen doorgevoerd. Het effect op de dekkingsgraden zal dus de komende jaren geleidelijk optreden. Ondanks dat de nieuwe UFR-methode formeel gezien nog niet van kracht is per einde 2020, zijn de effecten van de stapsgewijze invoering, gemeten naar de situatie per eind 2020, van de nieuwe UFR-parameters opgenomen in de volgende tabel.

		DNB RTS 75% UFR / 25% nUFR (methodiek 2021)	DNB RTS 100% nUFR (vanaf 2024)
	Huidig		
Technische voorziening	2.687.069	2.708.275	2.778.926
Dekkingsgraad	116,7%	115,8%	112,9%
Strategisch vereiste dekkingsgraad	112,4%	112,4%	112,4%

Toelichting op de balans per 31 december
(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2019	Aankopen/ Verstrekk- ingen	Verkopen/ Aflossingen	Gerealiseerde waarde- mutaties	Niet- gerealiseerde waarde- mutaties	Stand ultimo 2020
Vastgoedbeleggingen	61.845	15.024	-16.378	891	-8.089	53.293
Aandelen	653.443	159.115	-259.256	46.665	-31.708	568.259
Vastrentende waarden	2.218.637	4.983.841	-4.606.401	11.471	33.147	2.640.695
Derivaten	216.880	111.580	-155.905	52.342	104.117	329.014
Overige beleggingen	42.356	1.262.381	-1.266.870	14.775	-14.160	38.482
Totaal beleggingen	3.193.161	6.531.941	-6.304.810	126.144	83.307	3.629.743

Verdeling beleggingen activa/passiva

	2020			2019		
	Activa	Passiva	Totaal	Activa	Passiva	Totaal
Vastgoedbeleggingen	53.293	0	53.293	61.845	0	61.845
Aandelen	568.259	0	568.259	653.443	0	653.443
Vastrentende waarden	2.655.683	-14.988	2.640.695	2.220.540	-1.903	2.218.637
Derivaten	352.156	-23.142	329.014	256.097	-39.217	216.880
Overige beleggingen	49.340	-10.858	38.482	68.208	-25.852	42.356
Totaal beleggingen	3.678.731	-48.988	3.629.743	3.260.133	-66.972	3.193.161

Kostprijs beleggingen

	2020	2019
De kostprijs van de vastgoedbeleggingen bedraagt:	65.064	65.527
De kostprijs van de aandelen bedraagt:	460.486	513.989
De kostprijs van de vastrentende waarden bedraagt:	2.441.939	2.051.693
De kostprijs van de derivaten bedraagt:	25.493	17.518
De kostprijs van de overige beleggingen bedraagt:	-322.627	-225.083

2.670.355

2.423.644

Er wordt niet belegd in premiebijdragende ondernemingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

- Level 1 Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd). Ook de liquide middelen zijn hierin opgenomen.
- Level 2 Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsafspraken (gebaseerd op aannames en schattingen).
- Level 3 Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

Categorie	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2020
Vastgoedbeleggingen	16.916	0	36.377	53.293
Aandelen	481.885	42.084	44.290	568.259
Vastrentende waarden	2.133.803	504.333	2.559	2.640.695
Derivaten	501	328.513	0	329.014
Overige beleggingen	27.099	0	11.383	38.482
Totaal beleggingen	2.660.204	874.930	94.609	3.629.743

Categorie	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2019
Vastgoedbeleggingen	20.850	0	40.995	61.845
Aandelen	535.881	69.854	47.708	653.443
Vastrentende waarden	1.441.681	774.005	2.951	2.218.637
Derivaten	-3.068	219.948	0	216.880
Overige beleggingen	30.890	0	11.466	42.356
Totaal beleggingen	2.026.234	1.063.807	103.120	3.193.161

Specificatie beleggingen naar soort**Vastgoedbeleggingen**

Direct vastgoed

Vastgoed beleggingsfondsen

Aandelen

Aandelen ontwikkelde markten

Aandelen opkomende markten

Private equity

Vastrentende waarden

Staatsobligaties

Bedrijfsobligaties

Vastrentende beleggingsfondsen

Index linked obligaties

Hypothecaire leningen

Deposito's

Derivaten

Valutaderivaten: valutatermijntransacties

Rentederivaten: futures

Rentederivaten: swaps

Overige derivaten: opties

Overige beleggingen

Infrastructuur

Repo's

Depotbanken

	2020	2019
	0	0
	53.293	61.845
	53.293	61.845
	455.389	538.898
	68.580	66.837
	44.290	47.708
	568.259	653.443
	527.556	481.429
	725.409	523.395
	900.086	775.630
	21.474	30.009
	54.625	166.686
	411.545	241.488
	2.640.695	2.218.637
	3.512	4.039
	500	-69
	265.910	191.655
	59.092	21.255
	329.014	216.880
	22.152	34.526
	-10.769	-23.060
	27.099	30.890
	38.482	42.356
	3.629.743	3.193.161

Specificatie beleggingen naar regio

Vastgoedbeleggingen

Ontwikkelde markten
Opkomende markten

2020	2019
52.036	60.627
1.257	1.218

53.293

61.845

Aandelen

Ontwikkelde markten
Opkomende markten

501.343	597.289
66.916	56.154

568.259

653.443

Vastrentende waarden

Ontwikkelde markten ¹⁾
Opkomende markten ²⁾

2.523.020	2.147.156
117.675	71.481

2.640.695

2.218.637

[2] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Stand per 1 januari
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

6.434	6.385
-177	49

Stand per 31 december

6.257

6.434

Deze post herverzekeringsdeel bestaat uit de contante waarde van de herverzekerde aanspraken. Dit betreft premievrije rechten die door een beperkte groep deelnemers in het verleden zijn opgebouwd bij door de werkgever overgenomen bedrijven dan wel hun voormalige werkgever. Het fonds keert namens de verzekeraar de pensioenrechten uit aan de betrokken deelnemers.

[3] Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen op aangesloten ondernemingen
Vorderingen op verzekeringsmaatschappijen
Beleggingsdebiteuren
Afgegeven onderpand op vastrentende waarden
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend
– Vastgoedbeleggingen
– Aandelen
– Vastrentende waarden
Terugvorderbare dividendbelasting
Overige vorderingen

19.325	18.141
0	12
271.352	162.100
1.796	6.892
60	68
1.091	1.325
9.004	7.946
1.905	2.191
20	14

Totaal vorderingen en overlopende activa

304.553

198.689

1) Ontwikkelde markten worden ook wel Mature Markets genoemd. Een markt is ontwikkeld (volwassen) wanneer deze een evenwichtstoestand heeft bereikt. Een markt wordt geacht in evenwicht te zijn wanneer er geen significante groei of een gebrek aan innovatie is.

2) Opkomende markten worden ook wel Emerging Markets genoemd. Dit zijn landen die bezig zijn om van ontwikkelingsland uit te groeien naar een economisch ontwikkeld land. Vaak hebben deze landen een hoge economische groei en ook is de infrastructuur al een stuk beter dan in ontwikkelingslanden.

[4] Liquide middelenING Bank N.V.¹⁾**[5] Stichtingskapitaal en reserves**

Stichtingskapitaal

Algemene reserve

Stand per 1 januari

Saldobestemming boekjaar

Stand per 31 december

Totaal eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen / minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt

Het vereist eigen vermogen / vereiste dekkingsgraad o.b.v.

de strategische beleggingsmix bedraagt

De beleidsdekkingsgraad is

De actuele dekkingsgraad is

De reële dekkingsgraad is

De actuele dekkingsgraad wordt berekend door het totale vermogen te delen door de totale voorzieningen van het pensioenfonds.

De berekening van de actuele dekkingsgraad per 31-12-2020 is als volgt:

$$3.137.116 / 2.687.069 \times 100\% = 116,7\%$$

De berekening van de actuele dekkingsgraad per 31-12-2019 is als volgt:

$$2.886.053 / 2.480.655 \times 100\% = 116,3\%$$

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

De reële dekkingsgraad is berekend als het quotiënt van de beleidsdekkingsgraad als hiervoor beschreven en de beleidsdekkingsgraad die nodig is voor voorwaardelijke toeslagverlening ter hoogte van de minimale verwachtingswaarde voor de groeivoet van het prijsindexcijfer.

	2020		2019	
	82		87	
	82		87	
	1		1	
	405.397		305.778	
	44.649		99.619	
	450.046		405.397	
	450.047		405.398	
	110.369	104,1%	102.061	104,1%
	333.692	112,4%	312.333	112,6%
		112,1%		115,3%
		116,7%		116,3%
		91,9%		92,8%

1) Met een kredietlimiet van 5.700.

Technische voorzieningen

[6] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Stand per 1 januari

2.474.221

2.193.597

Het verloop van de voorziening is als volgt:

Pensioenopbouw

– Reguliere pensioenopbouw

49.820

42.786

– Inkoop optrek voorwaardelijke regeling

4.350

5.493

Renteonttrekking

-8.045

-5.159

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

-67.616

-65.481

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

-1.353

-1.310

Wijzigen marktrente

282.328

304.388

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

-500

-241

Wijziging prognosetafel

-52.228

0

Wijziging ervaringssterfte

-3.499

0

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

3.334

148

Stand per 31 december

2.680.812

2.474.221

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd

– Actieve en arbeidsongeschikte deelnemers

1.017.593

933.659

– Gewezen deelnemers

446.265

408.027

– Pensioengerechtigden

1.220.025

1.136.295

– Voorziening langdurig zieken

3.186

2.674

– Herverzekeringsdeel

-6.257

-6.434

2.680.812

2.474.221

[7] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Stand per 1 januari

6.434

6.385

Mutatie

-177

49

Stand per 31 december

6.257

6.434

Totaal technische voorzieningen

2.687.069

2.480.655

	2020	2019
[8] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden aan aangesloten ondernemingen	133	507
Beleggingscrediteuren	421.351	281.681
Beleggingen in vastrentende waarden met negatieve marktwaarde	14.988	1.903
Beleggingen in derivaten met negatieve marktwaarde	23.142	39.217
Beleggingen in overige beleggingen met negatieve marktwaarde	10.858	25.852
Ontvangen onderpand op vastrentende waarden	326.229	219.705
Verzekeringsmaatschappijen	0	31
Belastingen en sociale premies	1.554	2.879
Schulden inzake kosten van vermogensbeheer	1.678	2.014
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	227	496
Te veel ontvangen premie	3.424	4.954
Overige schulden	10	50
Vooruitontvangen inkoop VPL	48.913	0
	852.507	579.290

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Er bestaat een voorwaardelijk recht voor het Fonds op bijstorten door de aangesloten ondernemingen in een situatie van dekkingstekort.

De onderneming heeft een voorwaardelijke toezegging gedaan voor inhaalpensioen naar aanleiding van de afschaffing van VUT en/of prepensioen (ook wel VPL-regeling genoemd). Het Fonds heeft een rol in de uitvoering van deze regeling.

De aanspraak op een aanvullend ouderdomspensioen en partnerpensioen bestaat mits en voor zover deze aanspraak op aanvullend ouderdomspensioen en partnerpensioen door de werkgever is gefinancierd. De aanspraak wordt gefinancierd op 1 januari 2021, doch uiterlijk op de eerste dag van de maand waarin de deelnemer de 60-jarige leeftijd bereikt of bij eerder overlijden voor 1 januari 2021, mits en voor zover de (gewezen) deelnemer op de dag daarvoor nog een arbeidsovereenkomst heeft met de werkgever dan wel mits en voor zover de (gewezen) deelnemer op de dag recht had op premievrije voortzetting wegens arbeidsongeschiktheid.

De regeling wordt gefinancierd door tijdsevenredige inkoop ten laste van in het verslagjaar ontvangen premie (tijdsevenredige financiering met eventuele affinanciering bij eerder onvoorwaardelijk worden).

De voorwaardelijke toezegging is niet opgenomen in de technische voorziening zoals vermeld in de jaarrekening. Omdat de toezegging voorwaardelijk is, wordt er geen verplichting opgenomen. De voorwaardelijke toezegging wordt vanaf 2005 in maximaal 15 jaar door de onderneming gefinancierd. In het kader van de afwikkeling per 1 januari 2021 heeft het pensioenfonds eind 2020 een voorschot ontvangen van de onderneming van 49.913. De toekenning heeft plaatsgevonden in 2021. Het definitieve bedrag bedraagt 44.130. Het teveel ontvangen bedrag ad 4.783 is in 2021 verrekend met de pensioenpremie over het eerste kwartaal van 2021.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden en leden verantwoordingsorgaan

De pensioengerechtigde leden van het bestuur en de leden van de raad van toezicht krijgen een marktconforme vergoeding.

Betaalde vergoedingen bestuur, RvT en/of VO

	2020	2019
Bestuursvergoedingen	20	19
Vergoedingen RvT	56	56
Vergoedingen Verantwoordingsorgaan	0	0
Totaal	76	75

Personeel

Gedurende het boekjaar 2020 had Stichting Dow Pensioenfonds geen personeel in dienst. De medewerkers van het bestuursbureau zijn in dienst van de onderneming. De onderneming belast deze kosten door aan het pensioenfonds.

Baten en lasten

	2020	2019
[9] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoedbeleggingen	846	1.617
Aandelen	10.569	16.089
Vastrentende waarden	21.233	18.947
Derivaten	19.988	18.678
Alternatieve beleggingen	2.427	2.716
Overige beleggingen	0	0
Subtotaal	55.063	58.047
Banken	-9	-6
Waardeoverdrachten	0	0
Totaal directe beleggingsopbrengsten	55.054	58.041
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoedbeleggingen	891	11.264
Aandelen	46.665	138.749
Vastrentende waarden	11.471	11.735
Derivaten	52.342	19.098

	2020	2019
Overige beleggingen	14.775	27.110
Overige valutaresultaten	0	-2
	126.144	207.954
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Vastgoedbeleggingen	-8.089	2.450
Aandelen	-31.708	29.526
Vastrentende waarden	33.147	78.767
Derivaten	104.117	35.466
Overige beleggingen	-14.160	-16.478
Overige valutaresultaten	0	0
	83.307	129.731
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	209.451	337.685
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-11.735	-10.752
Transactiekosten	-49	-48
Bewaarloon	-512	-554
Toegerekende pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-551	-663
	-12.847	-12.017
Totaal kosten vermogensbeheer	-12.847	-12.017
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	251.658	383.709
De kosten vermogensbeheer omvatten de zichtbare ('directe') kosten die het fonds op factuurbasis betaalt. De transactiekosten zijn 'indirecte kosten' en gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten. Deze kosten bedragen 3.678 (2019: 4.187). De toelichting op de kosten vermogensbeheer inclusief de rechtstreeks ten laste van rendementen gebrachte kosten is opgenomen in het bestuursverslag op pagina 32.		

	2020	2019
[10] Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-177	49
[11] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers regulier	66.875	62.449
Afrekening pensioenpremie werkgevers regulier	-3.424	-4.954
Pensioenpremie herstructurering	1.932	2.529
Pensioenpremie werknemers	3.400	3.477
	68.783	63.501
Kostendeekkende premie	68.783	63.501
Feitelijke premie (inclusief inkoopsummen)	68.783	63.501
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigde koopsom	60.198	53.374
– Opslag in stand houden vereist vermogen	7.585	9.127
– Opslag voor uitvoeringskosten	1.000	1.000
	68.783	63.501
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigde koopsom	60.198	53.374
– Opslag in stand houden vereist vermogen	7.585	9.127
– Opslag voor uitvoeringskosten	1.000	1.000
	68.783	63.501
Bij de bepaling van de aan het boekjaar toe te rekenen premie is rekening gehouden met verleende premiekortingen en/of toeslagen. In beide boekjaren zijn er geen kortingen verstrekt.		
[12] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	0	0
Overgedragen pensioenverplichtingen	-341	-212
	-341	-212

	2020	2019
[13] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-58.835	-57.847
Partnerpensioen	-8.871	-7.867
Wezenpensioen	-85	-72
Invaliditeitspensioen	-182	-105
Subtotaal	-67.973	-65.891
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-20	-21
Subtotaal	-20	-21
Totaal pensioenuitkeringen	-67.993	-65.912
[14] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Pensioenopbouw		
– Reguliere pensioenopbouw	-49.820	-42.786
– Inkoop optrek voorwaardelijke regeling	-4.350	-5.493
Renteonttrekking	8.045	5.159
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	67.616	65.481
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	1.353	1.310
Wijzigen marktrente	-282.328	-304.388
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	500	241
Wijziging prognosetafel	52.228	0
Wijziging ervaringssterfte	3.499	0
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-3.334	-148
	-206.591	-280.624
[15] Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Renteonttrekking	20	14
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	423	409
Wijziging marktrente	-393	-506
Wijziging prognosetafel	121	0
Wijziging overlevingsgrondslagen	12	0
Overige mutaties voorziening herverzekering	-6	34
	177	-49

	2020	2019
[16] Uitkeringen uit herverzekering	412	387
[17] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-925 ¹⁾	-1.009 ¹⁾
Accountant (controle jaarrekening)	-57	-54
Actuaris advies	-501	-454
Actuaris certificering	-22	-31
Bestuursvergoedingen	-20	-19
Vergoedingen RvT	-56	-56
Contributies en bijdragen	-171	-166
Opleidingen	-19	-25
Overige kosten	-66	-79
	-1.837	-1.893
Toerekening aan kosten vermogensbeheer	551	663
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.286	-1.230
[18] Overige baten en lasten	7	0
Saldo van baten en lasten	44.649	99.619

	2020	2019
Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten		
Wijzigen marktrente	-282.328	-304.388
Beleggingsopbrengsten	259.703	388.868
Financiering	7.582	9.108
Waardeoverdrachten	159	29
Kosten	1.067	1.080
Uitkeringen	35	-44
Sterfte	-323	2.526
Arbeidsongeschiktheid	3.412	2.392
Overige mutaties	-392	48
Aanpassing prognosetafel	52.228	0
Aanpassing ervaringssterfte	3.499	0
Andere oorzaken	7	0
	44.649	99.619

1) De kosten van het pensioenbureau worden gedragen door de aangesloten ondernemingen en vervolgens aan het pensioenfonds doorbelast.

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen.

Hoe solvabel het pensioenfonds is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Er is geen sprake van liquiditeits-, concentratie- en operationeel risico, in het VEV hoeft dan ook geen additionele buffer te worden opgenomen voor deze risico's.

Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2020 van 12,4% en 2019 van 12,6%.

	2020		2019	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	1.403	0,1	10.510	0,4
Zakelijke waarden risico (S2)	213.400	7,9	200.080	8,1
Valutarisico (S3)	38.467	1,4	24.003	1,0
Kredietrisico (S5)	147.879	5,5	138.018	5,6
Verzekeringstechnisch risico (S6)	74.256	2,8	68.447	2,8
Actief beheer risico (S10)	70.597	2,6	51.393	2,1
Diversificatie-effect	-212.310	-7,9	-180.118	-7,4
Totaal Vereist eigen vermogen	333.692	12,4	312.333	12,6
Actuele dekkingsgraad		116,7		116,3
Beleidsdekkingsgraad		112,1		115,3
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,1		104,1
Strategisch vereiste dekkingsgraad		112,4		112,6

De actuele dekkingsgraad wordt berekend door het totale vermogen te delen door de totale voorzieningen van het pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is per 31 december 2020 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds niet over voldoende middelen beschikt.

Renterisico (S1)

Het renterisico is vastgesteld op basis van de kasstromen van de vastrentende waarden en de kasstromen van de verplichtingen, welke de beleggingsadviseur van het fonds, zijnde Willis Towers Watson, heeft verstrekt. Het pensioenfonds dekt het nominale renterisico voor 85% af.

De buffer voor het renterisico moet een daling van de rentetermijnstructuur, de rente waarmee de verplichtingen contant worden gemaakt, kunnen opvangen. Deze daling komt overeen met een stijging van de TV van 9.355. Daartegenover mag echter rekening gehouden worden met een daling van de actuele rente van de obligaties. Deze daling leidt tot een stijging van de obligaties met 1.403. De stijging van de TV eigen risico overtreft de stijging van de obligaties met 10.510. De benodigde buffer voor het renterisico bedraagt diensgevolge 1.403.

Zakelijke waarden risico (S2)

Voor de bepaling van de buffer voor het risico zakelijke waarden wordt verondersteld dat een procentuele daling moet kunnen worden opgevangen op de verschillende beleggingen.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt in:

Aandelen ontwikkelde markten inclusief beursgenoteerd vastgoed	30% van	521.304	=	156.391
Aandelen opkomende markten	40% van	69.443	=	27.777
Niet-beursgenoteerde aandelen	40% van	83.936	=	33.574
Niet-beursgenoteerd vastgoed	20,2% van	49.943	=	10.073

De buffer voor het risico zakelijke waarden wordt hiervan afgeleid en bedraagt 213.400.

Valutarisico (S3)

De pensioentoezegging luidt in euro. Niet alle beleggingen zijn in euro.

De omvang van de buffer voor het valutarisico moet dusdanig zijn dat een waardedaling van 20% moet kunnen worden opgevangen voor valutarisico in ontwikkelde markten en 35% voor valutarisico in opkomende markten. De vereiste buffer voor valutarisico bedraagt dan 38.467.

Grondstoffenrisico (S4)

De omvang van de buffer voor het grondstoffenrisico moet dusdanig zijn dat een waardedaling van 35% kan worden opgevangen voor dat deel van de portefeuille dat in grondstoffen is belegd. Aangezien het pensioenfonds geen beleggingen heeft in grondstoffen, hoeft het pensioenfonds hiervoor geen buffer aan te houden.

Kredietrisico (S5)

De buffer voor het kredietrisico moet voldoende zijn om een stijging van de credit spread (renteverschil tussen risicovrije en risicodragende obligaties) op te vangen. Het effect van een stijging van de credit spread is afhankelijk van de ratingklasse:

- 0,60%-punt voor beleggingen met rating AAA, met uitzondering van Europese staatsobligaties;
- 0,80%-punt voor beleggingen met rating AA;
- 1,30%-punt voor beleggingen met rating A;
- 1,80%-punt voor beleggingen met rating BBB;
- 5,30%-punt voor beleggingen met rating BB en lager, alsmede beleggingen zonder rating.

De benodigde buffer voor het kredietrisico bedraagt dan 147.879.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte (voor zowel kort- als langlevens) en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Toepassing van het bovenstaande leidt tot een buffer van $2.683.883 \text{ (DB voorziening exclusief IBNR)} \times 2,77\% = 74.256$.

Actief beheer risico (S10)

Er worden binnen het standaardmodel geen voorschriften gegeven voor de vaststelling van het vereist vermogen voor actief beheer risico.

Fondsen moeten in het standaardmodel zelf de omvang van het actief beheer risico adequaat vaststellen. DNB biedt de fondsen echter wel een methode als handreiking voor het maken deze inschatting.

Het VEV voor actief beheer wordt bepaald als het maximale verlies door actief beheer dat met een waarschijnlijkheid van 2,5% zal optreden. Het risicoscenario voor actief beheer risico is vooralsnog alleen op het aandelenrisico (beursgenoteerde aandelen) van toepassing.

De benodigde buffer voor actief beheer risico bedraagt dan 70.597.

Totaal

De benodigde buffer per risicocategorie is vastgesteld op basis van het afzonderlijke risico. De benodigde buffer voor alle risicocategorieën tezamen (op totaalniveau) is lager dan de som van de benodigde buffers per afzonderlijk risico. Dit komt omdat er bij de vaststelling van het vereist vermogen verondersteld wordt (conform het standaardmodel) dat de risico's onafhankelijk zijn van elkaar met uitzondering van een correlatie tussen de risico's op het gebied van rente (S1), zakelijke waarden (S2) en krediet (S5). Het verschil tussen de benodigde buffer op totaalniveau en de som van de benodigde buffers voor elk van de afzonderlijke risico's is gepresenteerd onder de term diversificatie.

Het totale VEV is gelijk aan 333.692. In procenten dekkingsgraad betekent dit een vereiste dekkingsgraad van 112,4%.

Vastgesteld te Terneuzen, 16 juni 2021

Het bestuur van Stichting Dow Pensioenfonds

Dhr. Ed d'Hooghe

Dhr. Arnd Thomas

Dhr. Pierre Taalman

Mevr. Carmen Floristan

Mevr. Caroline Van Eecke

Dhr. Tonie Raemdonck

Dhr. Jan Wolter Molster

Dhr. Berto Kroes

Dhr. Ad de Kok

Dhr. Michael Merckx

Goedkeuring van de jaarrekening door de raad van toezicht

Dhr. Erik Klijn

Dhr. Gerard van Harten

Dhr. Paul de Koning

FOTO: DOW FOTOCLUB

Overige gegevens

Bepalingen omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de resultaatbestemming. Conform hoofdstuk 5 uit de ABTN van Stichting Dow Pensioenfonds worden de jaarresultaten toegevoegd aan de algemene reserve.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Dow Pensioenfonds te Terneuzen is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Dow Pensioenfonds, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 22.500.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.500.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendeekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Dow Pensioenfonds is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangevane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening goed. Daarbij is in aanmerking genomen dat enigerlei intentie tot het verlenen van toeslagen ontbreekt.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum rekening zou worden gehouden met de door DNB doorgevoerde wijziging van de rentetermijnstructuur per 1 januari 2021, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Eindhoven, 16 juni 2021

drs. M.B.H. Ceelaert AAG
Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur en raad van toezicht van Stichting Dow Pensioenfonds

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Dow Pensioenfonds te Terneuzen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Dow Pensioenfonds op 31 december 2020 en van het saldo van baten en lasten over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2020.
2. De staat van baten en lasten over 2020.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Dow Pensioenfonds zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag.
- De kerncijfers.
- Het verslag van de raad van toezicht.
- Het verslag van het verantwoordingsorgaan.
- De overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.

- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Breda, 16 juni 2021

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: R.M.E.M. Hennekam RA